

curier economic legislativ

Probleme de drept financiar

I. Impozitul pe circulația mărfurilor

1. Natura economică și juridică

În literatura financiară, unii specialiști din țările socialiste susțin că în economia socialistă acest impozit ar avea un dublu caracter. Astfel, la întreprinderile industriale impozitul pe circulația mărfurilor ar avea caracterul unui vărsămint din venitul net realizat de unitatea economică de stat, iar în legătură cu populația, acesta ar avea natura unui impozit indirect, deoarece ar influența consumurile, prin prețurile cu amănuntul și, ca atare, este inclus în categoria impozitelor de la populație.

Teza citată este criticată de mulți specialiști deoarece se consideră că un element esențial care determină caracterul fiscal al unei plăți către bugetul de stat îl constituie transferul proprietății, ceea ce nu este cazul în ce privește vărsămintele făcute de către unitățile economice de stat la buget. Se subliniază că venitul net poate să îmbrace o singură formă, beneficiul, sau mai multe forme: beneficiul, impozitul pe circulația mărfurilor etc. Forma diferită a venitului net nu schimbă, însă, cu nimic esența venitului net cuprins în prețul produselor. Impozitul pe circulația mărfurilor nu se adaugă la prețul produselor, ci constituie un element al acestora. Faptul că impozitul pe circulația mărfurilor intrunește câteva din caracteristicile impozitelor indirecte (se realizează cu prilejul vânzării mărfurilor, are caracter obligatoriu și fără contra-prestație, neplata lui la termenele stabilite de lege se sancționează etc.) nu trebuie să ducă la concluzia că reprezintă un impozit indirect. Desființarea acestui impozit nu duce la ieftinirea mărfurilor, ci la înlocuirea unei forme de prelevare a venitului net (impozit pe circulația mărfurilor) cu o altă formă (beneficiul).

Pornind de la faptul că există și în socialism unele mărfuri la care prețurile se stabilesc peste valoare (cazul tutunului, băuturilor alcoolice, al obiectelor de lux etc.), unii specialiști susțin că impozitul pe circulația mărfurilor, la astfel de bunuri de consum, are, cel puțin în parte, caracter de impozit indirect. Trebuie observat că la unele bunuri de larg consum destinate anumitor categorii sociale cu venituri mai mici prețurile se situează sub nivelul valorii sau chiar sub nivelul costurilor de producție¹, astfel că nu se aplică impozit pe circulația mărfurilor, ci, temporar, se acordă subvenții de la bugetul de stat acoperite din excedentul de impozit la articolele de lux sau dăunătoare sănătății. În aceste cazuri, prin politica prețurilor cu amănuntul și respectiv cu ajutorul impozitului

pe circulația mărfurilor și al subvențiilor de la bugetul de stat, are loc o redistribuire a veniturilor între diferite categorii sociale, redistribuire care se efectuează în limite rigurose controlate de către stat.

În contextul menționat, majoritatea specialiștilor din țările socialiste se opun opiniei potrivit căreia impozitul pe circulația mărfurilor inclus în prețuri ar constitui integral sau parțial o taxă suportată de consumatori și că acesta ar avea un dublu caracter.

2. Funcțiile impozitului. În temeiul Decretului nr. 953/1962, s-a adoptat Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1276/1962², prin care impozitul pe circulația mărfurilor este definit ca o formă de prelevare la bugetul de stat a unei părți din venitul net cuprins în prețuri și tarife.

Din punct de vedere economic, impozitul pe circulația mărfurilor reprezintă o formă de realizare a produsului pentru societate creat de munca pentru societate a personalului muncitor din sfera producției materiale și este destinat satisfacerii nevoilor obștești. El reprezintă numai o parte a plusprodusului, cealaltă parte îmbrăcînd forma beneficiului, a contribuțiilor pentru asigurări sociale etc.³

Impozitul pe circulația mărfurilor este un instrument de reglare a ratei rentabilității produselor, întreprinderilor și ramurilor. Aceasta deoarece prin intermediul impozitului pe circulația mărfurilor se prelevă la dispoziția societății, partea venitului net care depășește beneficiul considerat normal. Procesul de reglare a rentabilității prin intermediul impozitului pe circulația mărfurilor are un caracter dinamic determinat de modificările în nivelul costurilor, al prețurilor de producție și al prețurilor de desfacere cu amănuntul.

Impozitul pe circulația mărfurilor este unul dintre principalele canale și totodată cea mai sigură sursă de alimentare cu venituri a bugetului de stat. În ultimii ani ponderea acestui impozit s-a redus la 10—15% în totalul resurselor bugetare (ponderea lui în trecut a fost de 42,6% în 1950, 38,8% în 1955, 31% în 1960, 29,6% în 1965, 30,4% în 1970 și 17,7% în 1975), ca urmare a introducerii unor forme noi de prelucrare a unei părți din venitul net, (impozit de regularizare, impozit pe beneficiu, prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete etc.),

¹ În acest sens a se vedea, C. Iuga, *Eficiența economică și pirghiile financiare*, Editura politică, București, 1977, p. 150.

² Modificată prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 839/1964. În aplicarea H.C.M. nr. 1276/1962 au fost emise Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1600/1962. (Este în vigoare ediția a III-a, publicată la 1 Ianuarie 1974, cu modificările ulterioare).

³ V. Iulian Văcărel, *Finanțele Republicii Socialiste România*, Editura științifică, București, 1974, p. 102.

precum și de necesitatea creșterii nivelului rentabilității în unele ramuri. În condițiile în care prețurile cu amănuntul au prezentat creșteri foarte mici, sporirea rentabilității s-a asigurat, în special, pe seama reducerii impozitului pe circulația mărfurilor.

Funcția impozitului pe circulația mărfurilor de reglare a ratei rentabilității pe produs, are un rol deosebit în economia noastră în care una din problemele de fond o constituie nivelul costurilor de producție și deci pierghiile financiare trebuie să acționeze în direcția scăderii costurilor ca mijloc de creștere a eficienței producției. Practica a scos în evidență că nivelele ridicate, exagerate, de rentabilitate nu sînt de natură să constituie un factor de stimulare a reducerii costurilor de producție. Întrucît mai ușor se pot obține beneficii suplimentare prin creșterea volumului producției decît prin scăderea costurilor.

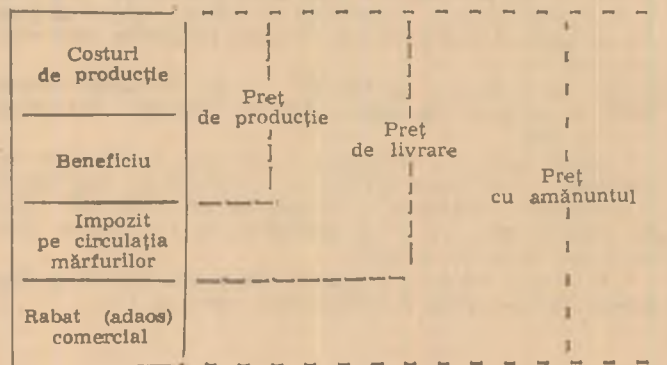
În ce privește caracterul de venit cert al bugetului de stat, acesta rezultă din faptul că impozitul pe circulația mărfurilor este legat numai de realizarea producției fizice, pe sortimente, și deci nu este influențat de modul cum au fost realizate costurile (cum este cazul vîrsămintelor la buget din beneficii) al producției nete (de care depinde prelevarea din valoarea producției nete) etc. De asemenea, impozitul pe circulația mărfurilor nu are un caracter rezidual, plata lui în cuantumul stabilit fiind obligatorie.

Impozitul are forma de impozit unic (monofazic), încasîndu-se o singură dată, în momentul vînzării mărfii de către producător.

3. Operații comerciale impozabile. Impozitul pe circulația mărfurilor este strîns legat de sistemul prețurilor practicate în România. În linii esențiale, potrivit Legii nr. 19/1971, cu privire la regimul prețurilor și tarifelor, republicată, acest sistem cuprinde, pentru industrie:

— **prețuri de producție**, care includ cheltuielile de producție și beneficiul și care reprezintă prețul rămas producătorilor și în funcție de care se stabilesc rezultatele activității desfășurate;

— **prețuri de livrare**, sînt prețurile cu care circulă produsele în economie. Prețurile de livrare pentru mărfurile destinate consumului productiv, investițiilor, exportului, reparațiilor capitale și curente sînt, de regulă la nivelul prețurilor de producție. La bunurile de consum, prețurile de livrare sînt — de regulă — mai mari decît prețurile de producție, diferența constituind-o impozitul pe circulația mărfurilor. Prin prețurile de producție se asigură producătorilor rentabilități corespunzătoare funcțiilor beneficiarului, iar politica de prețuri se realizează prin intermediul impozitului pe circulația mărfurilor, ca mijloc de influențare a prețurilor din direcția stimulării sau restrîngerii consumului, a asigurării unor raporturi corespunzătoare între prețurile produselor esențiale pentru consumul populației față de cele de lux sau care sînt dăunătoare sănătății etc.;

— **prețuri de vînzare cu amănuntul**, care cuprind prețul de livrare plus adaosul comercial al unităților de desfacere și care se practică, de regulă la vînzarea bunurilor de consum către populație.

Schematic, categoriile de prețuri și componentele acestora, din economia noastră, se prezintă astfel:

Ținînd seama că prețurile de livrare (care cuprind acest impozit) se practică îndeosebi la livrările către fondul pieții, impozitul pe circulația mărfurilor se aplică cu precădere la bunurile de consum. În aceste condiții, o parte din venitul net creat în alte sectoare se realizează prin prețurile de livrare practicate în ramurile industriei producătoare de bunuri de consum.

Impozitul pe circulația mărfurilor se aplică și la transporturi, la prestările anumitor servicii, executări de lucrări precum și în alimentația publică.

4. Unități plătitoare. Plata impozitului pe circulația mărfii este datorată de unitățile economice care practică prețuri sau tarife care includ impozitul respectiv. De regulă, vîrsarea impozitului pe circulația mărfurilor se face de către întreprinderile producătoare industriale, întreprinderile ce execută anumite lucrări sau prestează servicii și de unitățile de alimentație publică.

Sînt deci plătitori ai acestui impozit, în general, unitățile economice socialiste — cu excepția cooperativelor agricole de producție — avînd autogestione economico-financiară care produc și vînd mărfuri, execută lucrări, efectuează transporturi etc., în ale căror prețuri și tarife este cuprins acest impozit.

5. Baza impozabilă. Obiectul impozitului îl reprezintă totalul încasărilor obținute din mărfurile vîndute, din efectuarea unor lucrări, din prestări de servicii și din transporturi făcute pentru terți, din vînzarea mărfurilor realizate de unitățile de alimentație publică.

Impozitul pe circulația mărfurilor se calculează numai pentru mărfurile, respectiv serviciile care, potrivit normelor legale, sînt supuse plății acestui impozit.

6. Cotele de impozit reflectă politica de prețuri pentru diferite categorii de produse și beneficiari. Astfel, o serie de produse sau servicii de strictă necesitate pentru populație sînt scutite de plata impozitului pe circulația mărfurilor. La produsele de importanță mai redusă pentru consumul populației cotele de impozit sînt la un nivel scăzut, iar la articolele de lux, de modă, de calitate superioară, care sînt destinate populației cu venituri mai mari, sau care sînt dăunătoare sănătății (băuturi alcoolice, tutun), cotele de impozit sînt mai ridicate. La produsele industriale destinate unităților socialiste, impozitul pe circulația mărfurilor (inclusiv în prețurile de livrare) constituie un mijloc suplimentar de descurajarea consumului la mărfurile deficitare.

O perioadă relativ îndelungată, în politica prețurilor de desfacere cu amănuntul s-a neglijat, rolul impozitului pe circulația mărfurilor în fixarea acestor prețuri. Ca urmare, creșterile de costuri și respectiv, de prețuri de producție s-au reflectat în diminuarea sau anularea impozitului, ceea ce a dus, în multe cazuri, la o ruptură între prețurile cu amănuntul și prețurile de producție cu consecințe asupra formării veniturilor statului.

Pentru prevenirea sau eliminarea unor astfel de situații este justificat ca prin prețurile cu amănuntul să se asigure un nivel corespunzător de impozit pe circulația mărfurilor care să dea posibilitatea de a se evita modificarea repetată, la perioade scurte, a prețurilor cu amănuntul în cazul unor schimbări nesemnificative intervenite în nivelul costurilor de producție. În cazul în care majorările de costuri afectează beneficiul și impozitul pe circulația mărfurilor, cu caracter de durată, această situație nu poate fi prelungită și în consecință trebuie restabilit venitul net inițial, în primul rînd, prin măsuri de reducere suplimentară a costurilor sau, dacă este cazul, și prin modificarea corespunzătoare a prețurilor de desfacere cu amănuntul. În acest mod se asigură atît aplicarea principiului autogestunii economico-financiare a fiecărei unități producătoare, cît și un raport fundamental între costuri, prețuri de producție și prețuri cu amănuntul.

Determinarea cotei de impozit pe circulația mărfurilor se realizează astfel:

La produsele la care impozitul se calculează prin diferența între prețul de livrare și prețul de producție, cota de impozit pe circulația mărfurilor rezultă din formula:

$$\text{cota de impozit } \% = \frac{\text{I.C.M.} \times 100}{\text{preț de livrare}}$$

I.C.M. — impozit pe circulația mărfurilor în sumă absolută.

În cazul în care cota de impozit este stabilită, dar nu este fixat prețul de livrare, acesta se determină prin formula sutei micșorate:

$$\text{preț livrare} = \frac{\text{preț de producție} \times 100}{100 - \text{cota de I.C.M.}}$$

Cotele de impozit pe circulația mărfurilor sînt stabilite prin acte normative sau de către Ministerul Finanțelor; încadrarea în cotele de impozit existente a unui produs sau sortiment nou se face de Ministerul Finanțelor.

7. **Inlesniri.** Pentru a stimula activitatea unităților economice care lucrează în condiții deosebite de muncă, sînt acordate unele inlesniri de la plata impozitului. Sînt scutite de plata impozitului încasările din producția obținută de atelierele școlilor și de unitățile productive ale Crucii Roșii a României, precum și realizările cantinelor-restaurant etc.

Se acordă o reducere de:

— 50% a cotelor de impozit la realizările din vânzarea mărfurilor fabricate din deșeuri, cupoane textile, reziduuri chimice și cele rezultate de la fabricarea uleiurilor vegetale cu condiția ca aceste deșeuri să reprezinte 40—70% din valoarea totală a materiilor prime de bază utilizate. De aceste reduceri beneficiază atît unitățile industriei locale de stat, cît și cele cooperatiste sau ale organizațiilor obștești;

— 10% a cotei de import la realizările de invalizi;

— 20% a cotei de import la realizările cooperativelor de nevăzători.

În sfîrșit, este reglementată o scutire de impozit pe timp de 2 ani a realizărilor unităților care contribuie la valorificarea resurselor locale de materii prime, materiale și forță de muncă, înființate în condițiile Legii nr. 7/1971 privind organizarea și dezvoltarea activității industriale, de prelucrări de produse agricole, construcții și prestații de servicii în unități aparținînd consiliilor populare, cooperativelor agricole, meșteșugărești și de consum, republicată în B.Of. nr. 28 din 12 martie 1973.

8. **Organizarea impunerii.** Calculul impozitului pe circulația mărfurilor s-a făcut, pînă la reasezarea prețurilor de producție și de livrare și a tarifelor din anii 1974—1976, prin folosirea a trei metode:

— prin cote procentuale aplicate asupra prețurilor de livrare, asupra tarifelor sau asupra realizărilor globale ale unităților de alimentație publică;

— prin cote fixe pe unitate de măsură;

— prin diferență între prețurile de livrare și prețurile de producție.

Forma predominantă de calcul a impozitului pe circulația mărfurilor a fost cea a cotelor procentuale.

În perioada 1974—1976 a avut loc reasezarea prețurilor de producție și de livrare care s-a efectuat pe baza principiilor stabilite prin Legea prețurilor și tarifelor nr. 19/1971. În cadrul acestei acțiuni s-a trecut la stabilirea prețurilor de producție, pe baza costurilor normale și a rentabilității fixate, la toate produsele. Ca urmare, a stabilirii prețurilor de producție reasezate, impozitul pe circulația mărfurilor se calculează, de regulă, ca diferență între prețurile de livrare și prețurile de producție. Impozitul pe circulația mărfurilor calculat pe bază de cote procentuale se aplică în special, la unele produse industriale fabricate de unitățile cooperativelor meșteșugărești și de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor, la prestațiile de servicii pentru populație, la desfacerea unităților de alimentație publică.

9. **Termene de plată. Sancțiuni.** Plata impozitului pe circulația mărfurilor se face zilnic, semidecadal, chenzinal, lunar sau trimestrial, în funcție de volumul planificat al impozitului și de necesitatea alimentării ritmice a bugetului de stat; unitățile cu un volum mare de impozit efectuează vărsămintele zilnic.

Unitățile plătitoare au obligația de a calcula impozitul pe circulația mărfurilor datorat și să-l verse la bugetul de stat la termen și în cuantumul legal. Pentru neplata la timp, precum și pentru plata unei sume mai mici decît cea datorată, unitățile plătitoare suportă o majorare de 0,05% pentru fiecare zi de întîrziere. Totodată, unitățile plătitoare au datoria să organizeze evidențe sintetice și analitice corespunzătoare care să cuprindă toate elementele necesare pentru calculul exact și la timp a sumelor datorate bugetului.

Impozitul neplătit la timp poate fi urmărit pe o perioadă de 18 luni anterioară datei constatării. În cazul în care unitățile nu plătesc impozitul datorat organelor financiar-bancare pot dispune virarea sumei din contul unității plătitoare în contul bugetului statului. Plătitorii impozitului au dreptul să conteste hotărîrea organelor financiar-bancare care au recalculat impozitul. Contestațiile se pot face pe cale ierarhică, pînă la Ministerul Finanțelor, rezolvîndu-se pe cale administrativă, financiară.

II. Prelevarea unei părți din valoarea producției nete

1. **Condițiile în care s-a instituit prelevarea din valoarea producției nete.** Pînă în anul 1976 unitățile de stat care realizau beneficiu datorau bugetului de stat o parte din acesta sub denumirea de „cotă parte din beneficiu” sau „vărsămint din beneficiu”. Începînd din anul 1977 beneficiul a devenit sursa mai multor plăți către bugetul de stat și anume: impozitul pe beneficiu, impozitul pe produs și vărsăminte din beneficiu. Unele din acestea se aplicau la toate unitățile de stat, altele doar la o parte din ele¹.

Potrivit Hotărîrii Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 22—23 martie 1978², indicațiile și orientările date de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, fiecare unitate economică este obligată să desfășoare o activitate rentabilă, cu o înaltă eficiență, care să ducă la creșterea valorii producției nete, respectiv a valorii nou create. De asemenea, Plenara a stabilit ca fiecare unitate economică să contribuie cu o cotă parte din valoarea nou creată, la constituirea fondurilor necesare dezvoltării generale a societății.

În aplicarea măsurilor hotărîte de Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978, de la data de 1 ianuarie 1979 s-a instituit, potrivit Decretului Consiliului de Stat nr. 429/1978, prelevarea din valoarea producției nete, abrogîndu-se dispozițiile legale ce reglementau impozitul pe beneficiu și impozitul pe produs. Pe aceeași dată a intrat în vigoare și Legea privind formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiilor (nr. 29/1978) care, printre altele, reglementează și sursa de venit bugetară constînd în „vărsăminte din beneficii cuvenite bugetului de stat”.

2. **Importanța și rolul prelevării din valoarea producției nete.** În prezent, o principală formă de participare a întreprinderilor industriale la crearea fondurilor necesare dezvoltării generale a societății o constituie prelevarea dintr-o societate a unei părți din valoarea producției nete, denumită și „prelevarea din valoarea producției nete”.

¹ I. Condor, *Principiile noilor reglementări fiscale*, în „Revista română de drept”, 1978, nr. 4, p. 20 și urm.

² Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, I, nr. 28, din 8 aprilie 1978.

Prelevarea din valoarea producției nete este concepută ca o contribuție obligatorie a unor unități economice la crearea fondurilor generale ale societății, fapt ce are relevanță, nu numai financiară, dar și o importanță politică și socială, depășind caracterul fiscal al formelor cunoscute de preluare la bugetul de stat a unei părți din venitul net. Este pentru prima dată când o principală obligație a întreprinderilor față de bugetul de stat are la bază valoarea producției nete. S-a avut în vedere că valoarea producției nete a devenit principalul indicator de comensurare a contribuției fiecărei unități economice la crearea venitului național³, sursă care asigură dezvoltarea forțelor de producție și ridicarea nivelului de trai al poporului.

Prin modul cum a fost reglementată prelevarea și mai ales prin aplicarea de cote proporționale, se stimulează obținerea unui volum superior de producție netă în care rolul determinant revine factorilor de ordin calitativ (scăderea cheltuielilor materiale).

Prelevarea din valoarea producției nete a fost introdusă cu scopul de a avea și rolul de reglare a rentabilității la unele întreprinderi, centrale și ministere. Acest rol însă nu trebuie înțeles în sensul că are loc o aducere la un numitor comun a rentabilității unităților. Vor continua să existe diferențe de rentabilitate între întreprinderi cu același profil de producție, aceasta reliefând costurile de producție individuale, diferite de la o unitate la alta. Diferența de rentabilitate va fi însă un semnal pentru examinarea situației respective și luării de măsuri pentru reducerea costurilor de producție spre a se spori rentabilitatea⁴.

În ce privește reglarea rentabilității este de observat că impozitul pe circulația mărfurilor își exercită acest rol numai prin intermediul prețurilor de producție sau de livrare. În timp ce prelevarea din valoarea producției nete modifică nivelul rentabilității prin preluarea directă a unei părți din venitul net cuprins în prețurile de producție.

Această nouă formă de prelevare la buget a unei părți din venitul net a modificat și concepția în ce privește beneficiul întreprinderii. Astfel, potrivit Legii nr. 29/1978, diferența între realizările calculate la prețurile de producție și costurile de producție reprezintă rezultatele financiare ale întreprinderii, în fapt beneficiul brut. Din acestea se suportă prelevarea din valoarea producției nete și alte plăți prevăzute de lege (taxa pentru folosirea terenurilor proprietatea întregului popor etc.), diferența constituind-o beneficiul întreprinderii⁵, practic beneficiul net. Prin prelevarea din valoarea producției nete se preia în industria republicană peste 40 la sută din beneficiul brut reglându-se în mod corespunzător volumul beneficiului și nivelul rentabilității. În aceste condiții rentabilitatea se calculează pe baza beneficiului rămas după plata prelevării din valoarea producției nete și a altor cheltuieli prevăzute de lege, asigurându-se, potrivit Hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din martie 1978, o rentabilitate medie în industria republicană de 14—15 la sută.

Prelevarea din valoarea producției nete împarte deci rezultatele financiare, respectiv beneficiul brut, în partea care constituie contribuția întreprinderilor la crearea resurselor necesare dezvoltării generale a societății și beneficiul întreprinderii care se repartizează pe destinațiile prevăzute de lege.

3. Stabilirea valorii producției nete în industrie. Criteriile după care se stabilește această valoare sînt prevăzute în Normele metodologice privind calcularea valorii producției nete în industrie, agricultura de stat, construcții și transporturi, emise de către Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Finanțelor și Direcția Centrală de Statistică, în baza art. 21 din Decretul nr. 199/1978⁶.

Privită în sens general, valoarea producției nete industriale reprezintă valoarea nou creată în activitatea productivă a întreprinderilor și se calculează prin scăderea cheltuielilor materiale din producția globală.

Valoarea producției nete cuprinde în componența sa următoarele elemente :

- a) Prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete.
- b) Retribuțiile personalului muncitor și alte drepturi ale acestora.
- c) Contribuția pentru fondul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic.
- d) Impozitul pe fondul total de retribuire.
- e) Contribuția pentru asigurările sociale.
- f) Alte elemente de muncă vie.
- g) Beneficiul.

Elementele componente arătate la punctele 2—6 corespund în realitate conținutului elementelor primare cuprinse în costurile de producție aferente producției globale. Beneficiul, ca element de venit net se determină prin scăderea din valoarea producției nete a elementelor de la punctele 1—6.

Schematic, putem reține că planificarea, repartizarea și analiza valorii producției nete se realizează conform tabelului alăturat⁷.

a. Valoarea producției nete (VPN) (a = c—b)	2.000
a ¹ . Prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete	400
a ² Retribuțiile personalului muncitor și alte drepturi ale acestuia	684
a ³ Contribuția pentru fondul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic	41
a ⁴ Impozitul pe fondul de retribuire	104
a ⁵ Contribuția pentru asigurările sociale	94
a ⁶ Alte cheltuieli cu munca vie	31
a ⁷ Beneficiul	661
b. Cheltuieli materiale (CM)	3.000
b ¹ Materii prime și materiale (din afară)	2.320
b ² Piese și subansamble (din afară)	131
b ³ Combustibili, energie și apă (din afară)	150
b ⁴ Amortizarea fondurilor fixe	180
b ⁵ Alte cheltuieli materiale	220
c. Valoarea producției globale (VPG)	5.000

În condițiile create de aplicarea noului mecanism economico-financiar utilizarea indicatorului valoarea producției nete trebuie să asigure, să promoveze și să stimuleze folosirea cu rezultate superioare a tuturor mijloacelor materiale și bănești ale societății, să contribuie la ridicarea permanentă a productivității muncii, reducerea continuă a costurilor de producție să întărească autogestiunea eco-

³) Pentru detalii a se vedea : I. Șalapa, *Producția netă indicator principal în activitatea economico-financiară*, în „Era socialistă”, 1978 nr. 7, p. 10 și urm.; I. Gliga, *Aspecte juridice ale noului mecanism economico-financiar*, în „Studia Universitas Babeș-Bolyai” Jurisprudenția, XXXIV 2, 1979, p. 1—15.

⁴) Gh. Nicolescu, *Prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete*, în „Revista de contabilitate”, 1978, nr. 12, p. 16.

⁵) Legea nr. 29/1978 privind formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiilor, (art. 9), publicată în Buletinul Oficial nr. 114 din 27 decembrie 1978.

⁶) I. Condor, *Decret cu privire la calcularea, eliberarea și controlul utilizării fondului de retribuire a muncii, în industrie*, în „Revista română de drept”, 1978, nr. 9, p. 16 și urm.

⁷) A se vedea, Gh. Obreja, *Valoarea producției nete indicator de bază al activității economice*, Editura politică București, 1980, p. 89.

nomică și să lărgescă creșterea răspunderii întreprinderilor, centralelor și ministerelor pentru o cât mai bună administrare a tuturor resurselor încredințate.

4. Subiecte impozabile. Prelevarea din valoarea producției nete este datorată numai de unitățile economice din industria de stat. Ca atare, unităților economice de stat din alte ramuri ale economiei naționale (agricultură, construcții-montaj, transporturi, comerț etc.) și unităților proprietății de grup li se aplică alte forme de vărsare la buget a unei părți din venitul net.

În conformitate cu prevederile Decretului nr. 429/1978, prelevarea din valoarea producției nete se datorează de către „întreprinderile din industria de stat” astfel că subiecte impozabile sînt, în principiu, unitățile cu personalitate juridică. Centralele și unitățile de stat asimilate acestora plătesc prelevarea din valoarea producției nete numai pentru unitățile componente cu autogestione economico-financiară fără personalitate juridică. Fac excepție de la regula descrisă unitățile cu autogestione economico-financiară fără personalitate juridică, dacă au sediul în altă localitate decît întreprinderile sau centralele de care aparțin; pentru acestea se prevede că pot plăti direct prelevarea din valoarea producției nete, dar cu aprobarea prealabilă, în acest sens, a organelor bancare competente. Excepția are în vedere modalități de ordin financiar privind încasarea la bugetul de stat a drepturilor ce i se cuvin.

Prin prevederile analizate, care stabilesc clar și precis unitățile socialiste de stat subiecte ale prelevării din valoarea producției nete, se asigură aplicarea unitară și uniformă a decretului în toată economia.

5. Obiectul impunerii. La determinarea prelevării din valoarea producției nete se ia în calcul — în general — valoarea producției nete pe total întreprindere, stabilită conform normelor legale. În cazul întreprinderilor industriale care au activități și din alte ramuri (transporturi, construcții-montaj etc.) valoarea producției nete se referă la activitatea totală, cuprinzînd și valoarea producției nete aferentă activităților complementare. În acest fel se simplită modul de calcul și de plată al prelevării din valoarea producției nete, cît și controlul asupra îndeplinirii respectivei obligații față de bugetul de stat.

Calcularea prelevării din valoarea producției nete se efectuează prin aplicarea unor cote asupra valorii producției nete. Cotele respective de prelevare sînt stabilite prin decret, diferențiate pe ministere, avînd în vedere următorii factori: volumul de ansamblu a valorii producției nete și cel al beneficiului, nivelul rentabilității și necesitățile de autofinanțare. Cota de prelevare stabilită pe ministere, se diferențiază apoi pe centrale industriale întrucît raportul între factorii ce se au în vedere la dimensionarea cotei diferă și ei de la o centrală la alta. Cotele stabilite pe centrale se aplică și la întreprinderile din subordinea ei. Pentru situații justificate economic se prevede posibilitatea de a fi stabilite cote diferențiate și pentru unele întreprinderi. În orice caz, cotele diferențiate pe centrale sau pe întreprinderi trebuie să asigure realizarea volumului de prelevare din valoarea producției nete și încadrarea în cota medie de prelevare, stabilite pe total ministere, precum și pe centrală, după caz.

Cotele de prelevare pe centrale și întreprinderi se aprobă de Ministerul Finanțelor și Comitetul de Stat al Planificării, la propunerea ministerelor economice asigurîndu-se realizarea volumului de prelevare și cota medie de prelevare stabilite pe total ministere și pe centrale, precum și o reglare corespunzătoare a nivelului rentabilității.

Calculul prelevării — exemplu ipotetic:

- a) Valoarea producției nete realizată pe anul 1982 30 mil. lei
 b) Cota de prelevare legal aprobată de ministere sau centrale, după caz (cu acordul M.F. și C.S.P.) 20%
 c) Valoarea prelevării

$$\left(\frac{20 \times 30 \text{ mil.}}{100} = 6 \text{ milioane} \right) \quad 6 \text{ mil. lei}$$

6. Sursa bănească din care se suportă prelevarea. Potrivit legii, prelevarea din valoarea producției nete se suportă direct din rezultatele financiare ale unităților economice de stat, în limita beneficiului realizat. Ca atare, beneficiul și rentabilitatea pe total întreprindere sînt cele rămase după plata prelevării din valoarea producției nete. În felul acesta prelevarea din valoarea producției nete exercită și funcția de reglare a rentabilității în limitele arătate mai sus.

Pe produs, prelevarea din valoarea producției nete reprezintă suma aferentă depășirii rentabilității medii pe total întreprindere, plus 5 procente. Spre exemplu, dacă la un produs rentabilitatea este de 50%, calculată pe baza beneficiului determinat ca diferență între prețul de producție și costurile de producție, iar rentabilitatea pe total întreprindere, rămasă după plata prelevării din valoarea producției nete, este de 19%, la produsul în cauză prelevarea va reprezenta suma aferentă rentabilității care depășește 24% (19+5). Schematic, prelevarea din valoarea producției nete pe produs, în exemplul expus, s-ar prezenta în felul următor:

	Situația pînă la introducerea cotei prelevării	Situația în condițiile prelevării din valoarea producției nete
— preț de producție	150	150
— costuri de producție	100	100
— prelevarea din valoarea producției nete	—	26
— beneficiu	50	24
— rentabilitate	50	24

Avînd în vedere că, potrivit legii, prelevarea din valoarea producției nete se suportă din rezultatele financiare, dar în limita beneficiului realizat, rezultă că există o foarte strînsă legătură între prelevare și beneficiu. În consecință, dacă nu se realizează beneficiul planificat, prelevarea din valoarea producției nete nu poate fi mai mare decît beneficiul efectiv realizat. În condițiile noului mecanism economico-financiar, unitățile economice sînt obligate să obțină beneficii, deoarece numai din această sursă își pot constitui, conform Legii finanțelor, nr. 9/1972, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, fondurile proprii⁶⁾. Prin corelația amintită, între prelevare și beneficiu, se realizează cointeresarea reală a unităților respective în obținerea unui volum sporit de beneficiu pentru ca, după plata prelevării din valoarea producției nete, să rămînă suficiente resurse și pentru constituirea fondurilor proprii.

7. Reducerea cotei de prelevare datorată, în cazul depășirii valorii producției nete. În vederea stimulării unităților în depășirea valorii producției nete, legea prevede că la depășirea realizată prelevarea se reduce cu 40%. Reducerea se reflectă în rezultatele financiare ale întreprinderii, mărînd în mod corespunzător beneficiile ce-i rămîn la dispoziție.

Efectul stimulator al acestei prevederi a Decretului nr. 429/1978 este și mai evidentă dacă avem în vedere dispozițiile art. 15 și urm. din Legea finanțelor nr. 9/1972, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, privitor la regimul juridic al fondurilor proprii ale unităților economice și ale art. 12 din Legea nr. 29/1978 privind formarea, planificarea, destinația și vărsarea beneficiilor, din combinarea cărora rezultă că cea mai mare parte a beneficiilor realizate peste plan rămîn la dispoziția unităților economice pentru autofinanțarea (20% se repartizează la fondul de dezvoltare economică al întreprinderii)

⁶⁾ I. Condor, Cadrul juridic perfecționat al activității financiare, în „Revista română de drept”, 1979, nr. 10, p. 8 și urm.

și stimularea personalului muncitor (o cotă de până la 25% se repartizează pentru suplimentarea fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii).

În consecință, stimularea pentru întreprindere și oamenii muncii apare dublă, adică se realizează pe două căi, prin reducerea sumei ce se va plăti cu titlu de prelevare din depășirea valorii producției nete și prin repartizarea celei mai mari părți din beneficiile obținute peste plan pentru autofinanțarea unității și respectiv stimularea personalului muncitor. Stimularea este deci direct proporțională cu rezultatele financiare pozitive ale întreprinderilor, cu eficiența obținută în producție.

8. **Planificarea, plata, recalcularea și regularizarea prelevării.** Prelevarea din valoarea producției nete se determină pe baza valorii producției nete planificate pe an și trimestre și a cotei stabilite în condițiile analizate mai sus și se prevede distinct în bugetele de venituri și cheltuieli ale întreprinderilor, centralelor și ministerelor. Prelevarea din valoarea producției nete planificate pe trimestre se defalcă pe luni, corespunzător cu valoarea producției nete stabilită prin planul național unic și se plătește la bugetul de stat, în două rate egale, respectiv la 15 și ultima zi lucrătoare a fiecărei luni. Dacă ziua de 15 a lunii este nelucrătoare, legea permite plata prelevării în ziua lucrătoare imediat următoare.

În cazul în care volumul planificat al prelevării din valoarea producției nete este de până la șase milioane lei anual, unitățile respective efectuează plățile numai lunar, până la data de 20 ale lunii următoare, pe baza valorii producției nete realizate și în limita beneficiului obținut.

Prelevarea se recalculază și regularizează trimestrial cu bugetul de stat, cumulul de la începutul anului, în funcție de realizările efective. Diferențele datorate bugetului de stat, ca urmare a recalculării, trebuie să se plătească în termen de 10 zile de la data prevăzută de lege pentru depunerea bilanțurilor contabile.

Neplata la termenele legale a prelevării din valoarea producției nete atrage plata unei majorări de 0,05% asupra sumei datorate, pentru fiecare zi de întârziere. Întrucât este vorba de majorări de întârziere pentru prelevarea datorată direct bugetului de stat, sînt aplicabile prevederile art. 176 din Legea finanțelor, nr. 9/1972, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, în sensul că nivelul maxim al majorării nu poate depăși cuantumul debitului de prelevare datorat⁹⁾.

Pentru acordarea de înlesniri la plată, constînd în reducerea sau scutirea de plată majorărilor de întârziere, Decretul nr. 429/1978 prevere competența Ministerului Finanțelor.

În ce privește sumele plătite în plus la bugetul de stat cu titlu de prelevare din valoarea producției nete, decretul instituie măsura compensării cu sumele datorate pentru perioada următoare, concomitent cu posibilitatea restituirii către unitățile economice plătitoare. Restituirea are loc în termen de 5 zile de la data depunerii cererii de către plătitorul sumelor respective.

9. **Atribuții și răspunderi.** Pentru colectivele de oameni ai muncii din întreprinderi, centrale și ministere și conducerea respective, s-a înscris obligația de a desfășura întreaga lor activitate astfel încît să asigure creșterea continuă a valorii producției nete, realizarea unei înalte eficiențe și obținerea unor rezultate financiare superioare, folosind următoarele căi: sporirea producției fizice cu desfacere asigurată, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al acestora, utilizarea intensivă a capacităților de producție, valorificarea superioară a materiilor prime, combustibililor, energiei, reducerea cheltuielilor materiale și creșterea permanentă a productivității muncii.

De asemenea, organele de conducere colectivă din întreprinderi, centrale și ministere sînt obligate să analizeze periodic modul de realizare a planului privind valoarea producției nete și prelevarea din valoarea producției nete prevăzută în bugetul de venituri și cheltuieli și să stabilească măsuri pentru îndeplinirea și depășirea lor. Ace-

leași organe au datoria de a analiza periodic rentabilitatea întreprinderilor și produselor și să stabilească măsuri ferme pentru reducerea costurilor și creșterea beneficiului, în mod deosebit la întreprinderile și produsele cu un nivel scăzut de rentabilitate, avînd în vedere că pentru economia socialistă nu este suficientă orice rentabilitate, ci, ea urmărește rentabilitatea maximă.

Ministerele și centralele au și obligația de a transmite unităților în subordine cotele de prelevare din valoarea producției nete odată cu nivelurile orientative și normative de plan, pentru a fi avut în vedere la elaborarea și fundamentarea proiectelor de bugete de venituri și cheltuieli. În cursul anului este însă interzisă modificarea cotelor de prelevare din valoarea producției nete stabilite pentru centrale și întreprinderi.

Pentru Ministerul Finanțelor, bănci și toate organele financiare se stabilește obligația de a acționa permanent pentru a impulsiona unitățile economice în realizarea indicatorilor de plan privind valoarea producției nete, beneficiul și prelevarea din valoarea producției nete. Aceleași organe trebuie să controleze, la unitățile economice plătitoare, respectarea prevederilor legale privind determinarea valorii producției nete, a prelevării din valoarea producției nete și efectuarea plății sumelor datorate la termenele legale. Totodată, organele financiar-bancare au dreptul să dispună virarea la bugetul de stat, din conturile unităților economice, a sumelor neachitate în termen și a majorărilor de întârziere aferente acestora.

În caz de încălcare a prevederilor din Decretul nr. 429/1978, abaterea săvîrșită atrage răspunderea disciplinară, administrativă sau penală, după caz, precum și civilă sau materială, în funcție de natura faptei, de pericolul social al acesteia, condițiile în care a fost comisă și calitatea făptuitorului.

10. **Prelevarea din valoarea producției nete sursă de acoperire a majorării beneficiului pentru producția destinată exportului.** Potrivit Legii nr. 29/1978, art. 14, pentru a asigura realizarea unor produse de înalt nivel tehnic și de calitate superioară, la producția destinată exportului se asigură un beneficiu majorat avînd în vedere că aceasta necesită condiții deosebite de execuție, calitate, termene de livrare etc. față de cele ale producției pentru intern.

Prin Decretul nr. 145/1979 s-a stabilit că beneficiile majorate la producția pentru export se determină prin aplicarea unor cote diferențiate pe produse sau grupe de produse și pe relații, la valoarea produselor livrate la export sau care sînt destinate a fi încorporate pentru produse de export, calculată la prețurile de producție în vigoare. Sumele astfel determinate se deduc din prelevarea din valoarea producției nete datorate, majorîndu-se în mod corespunzător beneficiile producției pentru export. Din aceste sume, o cotă de 90% se adaugă la beneficii, iar 10 la sută reprezintă partea cu care se majorează fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii. Suma aferentă acestei cote se acordă, celor care au participat nemijlocit la realizarea producției pentru export. Aceste fonduri nu se planifică, ci se constituie numai în realizări, ceea ce reprezintă un stimul deosebit pentru sporirea volumului exportului¹⁰⁾. Prelevarea din valoarea producției nete este astfel o sursă de acoperire a fondurilor destinate majorării beneficiilor pentru producția destinată exportului și respectiv a fondurilor de participare a oamenilor muncii la beneficii¹¹⁾.

⁹⁾ În această privință a se vedea, I. Condor, **Condițiile de aplicare a plății unor majorări de întârziere**, în „Revista română de drept”, 1978, nr. 58, p. 34.

¹⁰⁾ Decretul nr. 145/1979 privind stimularea prin beneficii a producției pentru export, publicat în B. Of. nr. 39 din 12 aprilie 1979

¹¹⁾ Vezi C. Jorjescu, I. Condor, **Participarea la beneficii și sistemul de premii**, Editura științifică și enciclopedică, București, 1981, p. 25.

III. Beneficiile și vărsămintele din beneficii

I. REGIMUL JURIDIC GENERAL AL BENEFICIILOR

1. Rolul și funcțiile beneficiului în unitățile economice. În asigurarea reproducției socialiste largite și stimularea întreprinderilor și a colectivelor de oameni ai muncii din unitățile economice pentru realizarea unei activități cu înaltă eficiență, beneficiul are un rol deosebit de important.

Este în general admis că orice activitate economică trebuie să aibă drept rezultat un anumit beneficiu. Nimeni nu se apucă să investească, să cheltuiască, bani și alte mijloace fără perspectivă de câștig. Societatea socialistă nu-și poate permite să desfășoare o activitate economică nerentabilă, ca pierderile provocate de o întreprindere să fie suportate de altele¹⁾.

Rezultat al activității însușite a oamenilor muncii în calitate de producători **beneficiul este elementul cel mai mobil al venitului net**²⁾. El exprimă, în mod sintetic, modul în care au fost gospodărite fondurile, reducerea cheltuielilor materiale și creșterea productivității muncii, eforturile susținute depuse pentru sporirea continuă a valorii nou create în unitățile economice. În condițiile în care prețurile de aprovizionare și desfacere sînt umice, beneficiul indică unitățile care obțin rezultate economice mai bune și pe cele în care apar neajunsuri întrucît diferențele de rentabilitate reflectă calitatea activității desfășurate de fiecare întreprindere. Se creează astfel premise pentru a se interveni la timp în vederea înlăturării deficiențelor la unitățile cu rentabilități scăzute.

În condițiile noului mecanism economico-financiar nu este suficientă o rentabilitate oarecare³⁾, ci este necesară o rentabilitate la nivel superior, astfel încît să se obțină beneficii atât de mari încît să asigure nu numai acoperirea cheltuielilor de producție și de dezvoltare ale întreprinderii, ci, în plus, și în primul rînd, restituirea către societate a fondurilor primite, apoi participarea cu o cotă de beneficii la progresul general al societății și, totodată, stimularea accentuată a oamenilor muncii care au contribuit la realizarea acestor, în funcție de aportul concret depus de fiecare în parte.

Sporirea beneficiului în activitatea economică constituie astfel una dintre măsurile de bază pentru creșterea funcției statului în conducerea și planificarea economiei, a perfecționării mecanismului economico-financiar. În concepția stabilită de Plenara C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978, **beneficiul devine una din pirghiile economico-financiare importante ale autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare**. Așezînd întreaga activitate pe criterii de înaltă eficiență și rentabilitate⁴⁾, prin folosirea cu pricepere a pirghiei beneficiului, organele de conducere colectivă din unitățile economice vor putea mobiliza toți factorii pentru continua îmbunătățire a rezultatelor acestora, pentru stimularea creșterii producției.

Se poate conchide că principalele funcții pe care le îndeplinește beneficiul sînt: sursă de formarea a fondurilor centralizate ale statului; sursă a autofinanțării; mijloc de colțeresare materială a unităților economice și a oamenilor muncii; indicator sintetic de apreciere a eficienței activității economice; mijloc de control asupra modului de gospodărire a resurselor⁵⁾.

Pentru a reflecta noile cerințe specifice etapei actuale de dezvoltare social-economică a țării, s-a adoptat un nou regim juridic general și unitar al beneficiului. Astfel, Legea nr. 29/1978 asigură un cadru normativ perfecționat, cuprinzînd reglementări privind modalitățile de formare și planificare a beneficiului, destinația beneficiilor (planificate și a celor peste plan), în toate compartimentele economiei naționale, și regimul juridic de vărsare, recalculare și regularizare a vărsămintelor și prelevărilor din

beneficii, datorate bugetului de stat de către unitățile economice de stat.

2. **Obligația legală a unităților economice de a obține beneficii.** Principiul fundamental al legii constă în obligația unităților economice de stat de a-și desfășura astfel activitatea încît să-și acopere cheltuielile din venituri proprii și să realizeze beneficii. În vederea aplicării principiului, unitățile economice au datoria, înscrisă în însăși cuprinsul legii (art. 4), să-și desfășoare activitatea pentru îndeplinirea sarcinilor prevăzute în planul național unic de dezvoltare economico-socială și bugetul de stat în condițiile unei înalte eficiențe economice, să gospodărească mijloacele materiale și bănești ce le sînt încredințate, astfel încît să obțină rezultate financiare optime, să acopere integral cheltuielile din venituri proprii, să realizeze și să depășească rentabilitatea și beneficiile planificate.

Principiul în discuție ține seamă că nici în societatea socialistă nu se pot admite activități economice în care cheltuielile să fie mai mari decît veniturile și să fie subvenționate de alte activități, de alte colective de oameni ai muncii.

În condițiile noului mecanism economico-financiar obligația de a obține un beneficiu cît mai mare este impusă de rolul beneficiului ca resursă din care se restituie fondurile avansate întreprinderii de societate (pentru noile întreprinderi și pentru investițiile importante nominalizate în Anexa nr. 1 a Legii finanțelor), o sursă principală de alimentare a fondurilor bugetului de stat destinate dezvoltării generale economico-socială a țării și alimentării fondului de consum social, precum și principalul izvor de formare a fondurilor proprii⁶⁾ ale unităților economice, necesare înlăturării reproducției largite și satisfacerii nevoilor materiale, sociale și spirituale ale personalului muncitor din întreprindere.

3. **Stimularea prin beneficiu a producției pentru export.** Stimularea suplimentară a realizării unei producții de înalt nivel tehnic și calitativ superioară, pentru creșterea

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, **Cuvîntare la Conferința organizației P.C.R. a orașului București** — 15 decembrie 1966 — „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste”, vol. 2, București, Editura politică, 1968, p. 115.

²⁾ Formele principale pe care le îmbracă venitul net al societății realizat în unitățile economice de stat sînt: beneficiul; prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete; impozitul pe circulația mărfurilor; dobînda; contribuția pentru asigurări sociale. Venitul net al societății creat în unitățile cooperatiste îmbracă, în principal forma beneficiului, care se folosește pentru constituirea fondurilor proprii, iar o parte se mobilizează la bugetul de stat prin intermediul impozitelor și taxelor.

³⁾ C. Iuga, **Beneficiul — pirghie importantă a autogestunii economico-financiare și a stimulării materiale a oamenilor muncii**, în „Revista de contab.”, 1978, nr. 12, p. 10—15; C. Ioniță, **Beneficiul — pirghie a autogestunii și autoconducerii muncitorești**, în „Revista economică”, 1980, nr. 32, p. 14.

⁴⁾ A se vedea: Gh. Sică, **Rentabilitatea, expresie esențială a eficienței economice**, în „Era socialistă”, 1980, nr. 19, p. 7 și urm. M. Părăuță, **Creșterea eficienței, obiectiv central al politicii partidului**, în „Era socialistă”, 1980, nr. 24, p. 25 și urm.

⁵⁾ Pentru detalii a se vedea, I. Mihai, **Autogestunea economico-financiară a unităților industriale**, 1980, Editura politică, București, p. 104 și urm.

⁶⁾ În acest sens se stabilește principiul că beneficiul, atît cel în cadrul planului, cît și cel obținut suplimentar, este resursa de bază pentru constituirea fondurilor proprii ale întreprinderii. Este vorba de fondurile prevăzute de Legea finanțelor, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 2/1979. A se vedea, I. Condor, **Law of Finance — Amended Juridical Framework of Financial Relations**, în „Bulletin for international documentation”, 1980, nr. 11, p. 496—497.

eficienței producției pentru export, reprezintă o idee nouă a legii. Se prevede, în acest sens, că beneficiul, respectiv rentabilitatea pentru export să fie, în mod diferențiat, mai mari, acordându-se în același timp un fond de stimulare a oamenilor muncii la beneficiul majorat în funcție de producția realizată pentru export.

Fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii se majorează, în acest caz, în funcție de producția realizată la export în vederea stimulării suplimentare a personalului muncitor care a contribuit la obținerea acestei producții.

Prevederea respectivă, de ordin general, din legea beneficiilor s-a concretizat ulterior în Decretul nr. 145/1979 privind stimularea prin beneficiu a producției pentru export⁷⁾.

Unitățile economice și colectivele de oameni ai muncii care realizează producții pentru export beneficiază și de celelalte drepturi acordate, potrivit legii, pentru realizarea și depășirea exportului.

4. Formarea și planificarea beneficiilor. Beneficiul este considerat ca partea din valoarea nou creată în activitatea productivă a unităților economice, constituită după repartizarea următoarelor elemente: prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete; retribuțiile personalului muncitor și alte drepturi ale acestuia; cheltuielile de cercetare și cele pentru introducerea tehnicii noi; impozitul pe fondul total de retribuție; contribuția pentru asigurări sociale; alte cheltuieli cu munca vie.

Nivelul beneficiului se dimensionează diferențiat pe ramuri și subramuri economice, în acord cu obiectivele politicii economice, sociale și financiare a partidului în fiecare etapă. Legea finanțelor instituie regula potrivit căreia realizarea nivelului beneficiilor pe produse sau grupe de produse lucrări de construcții-montaj, prestări de servicii și alte activități, determinat odată cu aprobarea prețurilor de producție, a prețurilor de deviz, a tarifelor pentru servicii prestate și a rabaturilor comerciale constituie sarcină minimă pentru fiecare unitate.

Planificarea beneficiilor se realizează ținând seama de întregul potențial economic de care dispune fiecare unitate economică și de prevederile planului național unic.

Beneficiile se planifică prin intermediul bugetelor de venituri și cheltuieli ale unităților economice, în concordanță cu indicatorii și normativele de eficiență, stabilite conform dispozițiilor legate. Volumul beneficiilor pe organe centrale și locale de stat se aprobă odată cu bugetul de stat și se desfășoară, apoi, în mod corespunzător, pe centrale și întreprinderi.

Din punct de vedere al planificării, beneficiul unităților economice poate fi: **în cadrul planului**, determinat coordonat cu indicatorii din planul economic, pe baza unor criterii științifice și prevăzut în bugetul de venituri și cheltuieli și **peste plan**, deci **suplimentar**, realizat de unitățile economice prin depășirea planului lor economic, reducerea costurilor de producție planificate sau a cheltuielilor de circulație, ca urmare a efortului depus de fiecare unitate economică.

5. Destinația generală a beneficiilor unităților economice de stat. Beneficiile sunt destinate — în general — pentru: restituirea fondurilor primite de la societate, dezvoltarea generală a societății și constituirea fondurilor proprii ale întreprinderilor. Repartizarea beneficiilor pe destinații concrete este diferită după cum ele sunt obținute în cadrul planului sau sunt realizate peste plan.

Beneficiile în cadrul planului se repartizează de către întreprinderi, pentru următoarele destinații:

— restituirea fondurilor primite pentru finanțarea investițiilor, într-o cotă de până la 10% din beneficii;

— constituirea fondului de dezvoltare economică al întreprinderii, în limita prevederilor anuale din planul național unic și bugetul de venituri și cheltuieli privind investițiile ce se finanțează din fondurile proprii, precum și a ratelor scadente ale creditelor bancare primite pentru finanțarea investițiilor și dobânda acestora;

— constituirea fondului mijloacelor circulante, în limita unei cote din creșterea anuală planificată a mijloacelor circulante totale și a ratelor de restituit la bugetul de stat din sumele primite de întreprinderile noi pentru acoperirea necesarului de mijloace circulante în primul an de activitate;

— constituirea fondului pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social, în limita cheltuielilor anuale pentru aceste obiective prevăzute în planul național unic și bugetul de venituri și cheltuieli și a ratelor scadente din creditele bancare primite în completare, inclusiv dobânda acestora;

— constituirea fondului pentru acțiuni sociale, în limitele și condițiile stabilite de Legea nr. 57/1974, republicată;

— constituirea fondului de participare a oamenilor muncii la realizarea producției, a beneficiilor și la împărțirea beneficiilor, cu respectarea prevederilor din Legea nr. 57/1974 și Decretul Consiliului de Stat nr. 153/1980

— alte destinații prevăzute de lege;

— **vărsăminte la bugetul de stat**, suma rămasă după efectuarea repartizărilor pentru destinațiile menționate mai sus.

S-a instituit o interesantă prevedere referitoare la ordinea de repartizare la întreprinderile la care beneficiile planificate nu acoperă integral destinațiile onumărate mai sus. Este vorba de următoarea ordine: restituirea fondurilor primite pentru finanțarea investițiilor; constituirea fondului pentru acțiuni sociale; constituirea fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii; constituirea fondului mijloacelor circulante; constituirea fondului pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; coanstituire fondului de dezvoltare economică al întreprinderii; alte destinații prevăzute de lege.

În ce privește beneficiile peste plan, realizate prin efort propriu, repartizarea prevăzută este următoarea: o cotă de 20% la fondul de dezvoltare economică al întreprinderii; o cotă de 5% la fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; o cotă de până la 25% pentru suplimentarea fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii, stabilită diferențiat, în condițiile Legii nr. 57/1974, republicată și a Decretului nr. 153/1980, în raport de căile prin care s-a obținut depășirea beneficiului (la unitățile producătoare cu sarcini de export se repartizează, în plus, o cotă de până la 10%⁸⁾ din beneficiul peste plan, în condițiile legii, proporțional cu depășirea exportului); alte destinații prevăzute de lege; o cotă de cel puțin 35% ca **vărsămint la bugetul de stat**.

Este semnificativă prevederea de stimulare a întreprinderii și a colectivului de oameni ai muncii în obținerea de beneficii peste plan, deoarece, așa cum s-a observat din analiza de mai sus, cea mai mare parte a acestora rămân la dispoziția unităților economice pentru autofinanțare și stimularea personalului muncitor.

6. Reglementarea beneficiilor organizațiilor cooperatiste. Un principiu important al legii, pentru așezarea întregii activități pe principii economice, îl constituie introducerea beneficiului ca indicator de bază al activității economice în cooperative, avându-se în vedere forma diferită a proprietății cooperatiste, față de cea a întregului popor. Creșterea rolului beneficiului și utilizarea acestuia în mod just va asigura o pișchie economico-financiară importantă atât pentru consiliile de conducere ale cooperativelor cfi și pentru uniunile cooperatiste în scopul ridicării pe o treaptă superioară a activității cooperației în economia națională. Se întărește în acest fel autoconducerea și autogestiunea în cooperația socialistă, ca de altfel în toate ramurile economiei naționale.

⁷⁾ A se vedea, G. Nicolescu, Noi forme de stimulare a creșterii producției destinate exportului, în „Revista economică”, nr. 18 din 4 mai 1979, p. 8 și urm.

⁸⁾ Art. 51 lit. e din Legea retribuțiilor după cantitatea și calitatea muncii, nr. 57/1974, republicată în B. Of., I. nr. 59—60 din 23 iulie 1980.

În acord cu principiile generale ale legii beneficiilor, se prevăd reglementări specifice pentru fiecare sistem al cooperatizării, astfel încât toate unitățile cooperatiste să-și îmbunătățească activitatea economică, financiară și să-și sporască aportul la dezvoltarea economico-socială a patriei. În acest sens, s-a instituit și pentru unitățile cooperatiste obligația de a-și organiza activitatea pe criterii economice și de înaltă eficiență, să acopere integral cheltuielile din veniturile proprii, să obțină beneficii și să aplice prevederile legii în întreaga lor activitate economico-financiară, în condițiile proprietății cooperatiste și a specificului activității desfășurate de fiecare sistem⁹⁾.

Legea nr. 29/1978 reflectă o îmbinare armonioasă a intereselor generale ale societății cu cele specifice cooperatizării socialiste, chiar fiecărui sistem cooperatist în parte. Astfel în actul normativ de stat (în lege) se prevăd numai reglementările de principiu aplicabile beneficiilor cooperatiste competente, să se introducă norme de detaliu privind formarea, planificarea și destinația beneficiilor.

7. Beneficiul micilor meseriași individuali. Legea reglementează și obligația micilor meseriași individuali și persoanelor care exercită activități economice de a desfășura o activitate utilă și eficientă, care să contribuie la satisfacerea cerințelor tot mai numeroase ale populației în ce privește prestarea unor servicii, executarea de lucrări sau alte activități pentru care au fost autorizați, potrivit legii¹⁰⁾.

Beneficiul obținut de micii meseriași individuali și alte persoane care exercită activități economice în condițiile legii reprezintă diferența dintre veniturile încasate, potrivit prețurilor și tarifelor în vigoare și cheltuielile realment necesare activităților respective.

Prin cuprinderea și a beneficiului micilor meseriași individuali, Legea nr. 29/1978 reglementează regimul juridic general al beneficiilor, în toate sectoarele de activitate, indiferent de tipul și forma de proprietate a producătorilor.

2. VĂRSĂMINTELE DIN BENEFICIU CUVENITE BUGETULUI DE STAT.

I. Locul și rolul vărsămintelor din beneficiu în sistemul veniturilor bugetare. Una din funcțiile principale ale beneficiului este, așa cum s-a arătat deja, aceea de sursă pentru formarea fondurilor centralizate ale statului. Pe baza veniturilor din beneficiu se constituie, în mare parte, fondurile centralizate ale statului destinate dezvoltării de ansamblu a economiei și ridicării nivelului de trai al popoului. Se are în vedere că bugetul de stat asigură, în continuare, o mare parte din fondurile necesare pentru finanțarea economiei naționale.

De altfel, în structura veniturilor bugetului de stat ponderea covârșitoare o dețin veniturile de la unitățile socialiste și în primul rând de la unitățile socialiste de stat. Astfel, spre exemplu, în bugetul de stat pe anul 1983 se prevede ca din impozitele și taxele de la populație să se încaseze suma de 4,1 miliarde lei, ceea ce reprezintă sub 2% din veniturile bugetare. În schimb veniturile provenite de la unitățile socialiste reprezintă peste 98% din totalul veniturilor bugetului de stat pe anul 1983. Această structură a bugetului de stat este în concordanță cu esența orânduirii noastre socialiste.

În ce privește veniturile din acumulările bănești ale unităților economice de stat, numai din prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, vărsămintele din beneficiu, impozitul pe circulația mărfurilor și taxa pentru folosirea terenurilor proprietate socialistă de stat. În anul 1983, se prevede a se încasa suma de 194,8 miliarde lei, din totalul veniturilor bugetare de 301,9 miliarde lei.

Constatarea și datele menționate impun concluzia că vărsămintele din beneficiile unităților economice de stat ocupă un loc deosebit de important în sursele fondurilor

centralizate ale statului și deci joacă un rol esențial în dezvoltarea de ansamblu a economiei și în ridicarea nivelului de trai la popoului.

2. Vărsămintele din beneficiile planificate. Potrivit Legii nr. 29/1978, din beneficiul planificat, suma rămasă după efectuarea repartizărilor pentru destinațiile menționate în însăși cuprinsul legii (citate mai sus) sau în alte legi se varsă la bugetul de stat.

Din beneficiile planificate vărsămintele se efectuează în dispoziția organului ierarhic superior, pentru restituirea fondurilor primite pentru investiții, la fondul de dezvoltare economică al întreprinderii, la fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social și la bugetul de stat, în volumul planificat. Prelevările din beneficiile planificate la fondul mijloacelor circulante, fondul pentru acțiuni sociale și fondul de participare a oamenilor muncii la realizarea producției, a beneficiilor și la împărțirea beneficiilor se efectuează lunar, pe baza beneficiului realizat. Restituirea din beneficiu la bugetul de stat a ratelor privind sumele primite de întreprinderile noi pentru acoperirea necesarului de mijloace circulante se efectuează lunar, la nivelul planificat, în ultima zi lucrătoare a fiecărei luni.

Vărsămintele din beneficiu cuvenite bugetului de stat se efectuează, în funcție de subordonarea întreprinderilor, la bugetul republican sau la bugetele locale.

Ratele de plată se stabilesc astfel: vărsămintele din beneficiu aprobate pe trimestre, prin bugetul de venituri și cheltuieli, se defalcă în proporție de 30% pentru prima lună și câte 35% în celelalte două luni; sumele stabilite pe luni în bugetul de venituri și cheltuieli se plătesc în două rate egale, la 15 și în ultima zi lucrătoare a fiecărei luni. Când ziua de 15 este nelucrătoare, vărsămintul se efectuează în ziua lucrătoare imediat următoare.

Pe baza beneficiilor efectiv realizate, se recalculează și regularizează cumulat, de la începutul anului, vărsămintele din beneficiile obținute în cadrul planului la dispoziția organului ierarhic superior pentru restituirea fondurilor primite pentru investiții, la fondul de dezvoltare economică al întreprinderii, la fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social și la bugetul de stat, precum și cele privind restituirea ratelor datorate bugetului de stat din sumele primite de întreprinderile noi pentru acoperirea necesarului de mijloace circulante în primul an de activitate. Recalcularea și regularizarea vărsămintelor se efectuează trimestrial, iar la cererea unităților economice, organele bancare pot aproba efectuarea lor lunar.

Diferențele datorate din recalcularea vărsămintelor se plătesc în termen de 10 zile de la data prevăzută de lege pentru depunerea bilanțurilor contabile.

Sumele plătite în plus se compensează de bănci cu sumele datorate pentru perioada următoare sau se restituie întreprinderii, în termen de 5 zile de la cererea acestora.

Pentru cazul nerealizării beneficiilor la nivelul planificat, se prevede că vărsămintele la bugetul de stat și sumele destinate restituirii fondurilor primite pentru finanțarea investițiilor se efectuează cu prioritate, dar în limita beneficiilor efectiv obținute. Beneficiul rămas se repartizează pe celelalte destinații, în ordinea menționată mai sus.

3. Vărsămintele din beneficiile peste plan. Din beneficiile suplimentare realizate prin efortul propriu al unității economice de stat, în cadrul repartizării pe destinațiile analizate deja, o cotă de cel puțin 35% reprezintă vărsămintele la bugetul de stat.

⁹⁾ pentru detalii a se vedea, D. Tudorache, *Autogestinea economico-financiară în cooperativele agricole de producție*, Editura „Ceres”, București, 1979.

¹⁰⁾ Legea nr. 2/1980 cu privire la dezvoltarea industriei micilor reglementează și activitatea micilor meșteșugari individuali.

Vărsămintele se efectuează, în mod provizoriu, trimestrial, pe baza bilanțurilor contabile.

Vărsămintele din beneficiile peste plan la fondul de dezvoltare al întreprinderii și la fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social, precum și prelevările pentru suplimentarea fondului de participare a oamenilor muncii la împărțirea beneficiilor se efectuează pe baza bilanțurilor contabile anuale.

4. Majorări de întârziere. Pentru nevărsarea beneficiilor datorate bugetului de stat la termenele legale, indiferent că este vorba de beneficii obținute în cadrul planului sau peste plan, se prevede aplicarea unei majorări de 0,05% asupra sumelor neplătite, pentru fiecare zi de întârziere. Majorările de întârziere se varsă la bugetul republican sau local, în funcție de subordonarea unității plătitoare.

5. Impozitarea veniturilor organizațiilor cooperatiste și ale micilor meseriași individuali. Cooperativele meșteșugărești, cele de consum și întreprinderile și organizațiile economice ale organizațiilor obștești, participă la formarea fondurilor centralizate de resurse bănești ale statului cu o parte din veniturilor lor sub forma impozitului pe venit (Decretul nr. 179/1962, republicat la 2 iulie 1974).

Cooperativele agricole de producție sînt subiecte impozabile ale impozitului pe teren și ale impozitului pe veniturile neagricole (Legea nr. 2/1977).

Micii meseriași individuali datorează impozitul pe veniturile din activități productive, meserii, liber-profesioniști (Decretul nr. 153/1954, cu modificările ulterioare).

Drd. IOAN CONDOR
consilier juridic șef
Ministerul Finanțelor

contract economic

Răspunderea părților prin plata penalităților pentru nerestituirea în termen a ambalajelor

1. Importanța deosebită pe care o prezintă pentru activitatea economică a unităților socialiste, în realizarea obligațiilor contractuale și a sarcinilor de plan, a determinat adoptarea unor reglementări corespunzătoare a utilizării, circulației și recuperării ambalajelor. Dispozițiile legale în vigoare cu privire la circulația ambalajelor sînt cuprinse, la modul general, în Decretul nr. 465/1979, Decretul nr. 146/1980.

Reglementarea expresă a circulației ambalajelor este cuprinsă în Normativul de utilizare și circulație a ambalajelor, paletelor și containerelor aprobat prin Ordinul M.A.T.M.C.G.F.F. nr. 96/1981.

În cuprinsul acestui ultim act normativ prin articolele nr. 18, 26, 37, 56 se stabilește că angajarea răspunderii pentru încălcarea obligațiilor privitoare la circulația ambalajelor se face potrivit art. 47 din Legea nr. 71/1969.

Ambalajele, conform Normativului, se recuperează și se repun în circuitul economic, de regulă, prin restituire, stabilindu-se totodată cotele fizice, termenele de restituire, cotele valorice de decontare, etc. Este de reținut că în sistemul de restituire, ambalajele rămîn, după caz, în proprietatea sau administrarea directă a furnizorului care a livrat produsele ambalate, ceea ce are drept consecință că în toate cazurile ambalajele respective vor fi restituite acestuia. Aceasta chiar dacă ambalajele, facturate separat sau incluse în prețul produselor se plătesc de către beneficiar iar, apoi, cu prilejul restituirii acestora se facturează cantitatea restituită, operațiile respective avînd scop numai înregistrarea circulației ambalajelor în evidențele contabile în vederea asigurării controlului acestora. Cu alte cuvinte, în acest sistem de restituire nu operează

trezirea, după caz, a dreptului de proprietate sau de administrare directă de la o unitate socialistă la alta.

În măsura în care părțile contractante nu respectă dispozițiile legale precum și cele convenționale privind restituirea ambalajelor, această atitudine culpabilă determină aplicarea, de către partea în drept, a sancțiunilor prevăzute de art. 47 pct. 1 lit. c din Legea contractelor economice, adică plata penalităților datorate. Penalitățile pentru nerestituirea sau întârzierea în restituire a ambalajelor curg pînă la executarea obligației de restituire în natură, pînă cînd intervine o imposibilitate a executării prestației ori, cel mai tîrziu, pînă la împlinirea termenului de prescripție a dreptului de a cere restituirea lor în natură. Considerăm că la calcularea acestor penalități trebuie să se stabilească în primul rînd dreptul aferent nerestituirii obligației contractuale de restituire și apoi urmează a se aplica dispozițiile legale privitoare la prescripția extinctivă, numai în acest fel putîndu-se aplica corect sistemul progresivității în calcul stabilit de art. 47 din Legea nr. 71/1969, adică în tranșe progresive cu coeficienți diferiți, funcție de durata întârzierii în restituire, numai pentru întârzierea ce depășește 30 zile se aplică coeficientul de 0,3% pe zi de întârziere prezentînd importanță, astfel termenul de scadență a obligației în funcție de care se calculează o singură dată primele 10 zile de întârziere. Și cu privire la acțiunea pentru plata penalităților în caz de nerestituire în termen a ambalajelor se aplică dispozițiile art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958, precum și sistemul de calcul pe zile libere, adică dreptul la acțiune prin care se preînd penalități pentru nerestituirea în termen a ambalajelor se prescrie în termen de 6 luni, calculate de la expirarea termenului de restituire. Dar conform art. 47 din Legea nr. 71/1969, penalitățile pentru nerestituirea, restituirea cu întârziere a ambalajelor curgînd pe fiecare zi de întârziere — **pro rata temporis** —, dreptul la acțiune pentru plata lor fa naștere după expirarea fiecărei zile de întârziere și se prescrie după trecerea unui termen de 6 luni de la data cînd s-a născut, adică după 6 luni în raport cu fiecare zi de la care a luat naștere. Sancțiunile stabilite prin lege pe lângă funcția reparatorie și sancționatoare fiind totodată un mijloc de garantare a îndeplinirii obligațiilor contractuale au și funcția de a mobiliza părțile contractante la executarea în natură și întocmai a obligațiilor asumate, numai o astfel de executare determinînd satisfacerea sarcinilor de plan și pe cele de consecință a nevoilor economiei naționale. Rezultă deci să aplicarea sancțiunilor specifice trebuie în așa fel făcută să asigure întărirea disciplinei contractuale și să determine unitățile socialiste la executarea întocmai a obligațiilor ce le revin potrivit contractului economic încheiat.

Așa fiind, prezintă o deosebită importanță aplicarea corectă a dispozițiilor legale în materie, în cazul în care se solicită penalități de întârziere pentru nerestituirea în termen a ambalajelor.

2. În primul rînd considerăm că trebuie a se face distincție între acțiunea pentru restituirea în natură a ambalajelor și acțiunea privind plata penalităților pentru întârzierea în restituirea ambalajelor. Este îndeobște cunoscut că fiecărui drept real îi corespunde o acțiune reală prin care se materializează dreptul de urmărire pe care îl are titularul, astfel că dreptului de administrare directă îi corespunde o acțiune reală — acțiunea în revendicare a dreptului de administrare directă. Totodată, în cazul acțiunii în revendicare prin care se urmărește apărarea dreptului de proprietate socialistă de stat asupra bunurilor repartizate în administrarea directă a unei organizații de stat, reclamant va fi această unitate. Pîrît în cazul revendicării bunurilor proprietate de stat nu poate fi însă o organizație socialistă de stat, deoarece nu se revendică prin acțiune dreptul de proprietate, ci doar, dreptul de administrare directă.

În acest sens dreptul la acțiune prin care se cere restituirea în natură a ambalajelor se prescrie în termen de 18 luni, potrivit art. 3 din Decretul nr. 167/1958, cu distincțiile arătate de practica arbitrală (Instrucțiunile P.A.S. nr. 5 din 4 februarie 1974). Astfel când prin acțiune se valorifică dreptul de proprietate, iar reclamant este o organizație cooperatistă sau o altă organizație obștească, acțiunea cade sub incidența art. 21 din Decretul nr. 167/1958 și este exceptată de la aplicarea prescripției extinctive, iar dacă reclamant este o organizație socialistă de stat, iar plăt este o organizație cooperatistă sau o altă organizație obștească, este vorba de valorificarea dreptului imprescriptibil al proprietății socialiste de stat. Când prin acțiune o organizație socialistă de stat valorifică dreptul de administrare directă asupra unui bun împotriva altei organizații socialiste de stat, dreptul la acțiune este supus prescripției prevăzute de art. 3 din Decretul nr. 167/1958, întrucât art. 21 nu exceptează de la aplicarea sa și acțiunea privitoare la dreptul de administrare directă.

Prin aplicarea prescripției în cazul în care se valorifică dreptul de administrare directă, se mobilizează unitățile socialiste să-și valorifice la timp pretențiile ce rezultă din acest drept, asigurându-se o strictă evidență a mijloacelor fixe atribuite acestora de către organele de planificare. În cazul acțiunii în revendicare întemeiată pe dreptul de administrare directă acțiune reală prescriptibilă îndreptată împotriva unei unități socialiste de stat, prescripția începe să curgă din momentul pierderii în fapt a administrării directe adică a pierderii posesiei asupra bunului ce formează obiectul acțiunii, iar produsele ambalaje trec în administrarea directă a beneficiarului conform art. 41 din Legea nr. 71/1969. În sensul prescriptibilității acțiunii în revendicarea bunurilor obiect al dreptului de administrare directă, cu distincțiile mai sus făcute, în cazul din speță al ambalajelor nerestituite în natură indiferent dacă acestea sînt mijloace fixe sau altele de mijloace, pledează pe lângă dispozițiile art. 21 din Decretul nr. 167/1958 și prevederile art. 41 din Regulile Procedurii Arbitrale pentru Arbitrajul de Stat unde se prevede expres că dacă într-un litigiu între organizații de stat privitor la dreptul de administrare directă asupra unui bun, se constată că dreptul la acțiune este prescripționat, se rezervă, însă, totodată organului de stat competent dreptul de a redistribui bunul la încuviințarea organului arbitral.

Prescripția dreptului la acțiune nu afectează proprietatea socialistă de stat fiind totodată conformă cu realizarea scopului urmărit la atribuirea mijloacelor fixe, avînd în vedere faptul că dacă o unitate socialistă căreia i-a fost atribuit bunul nu-l reclamă în cadrul termenului de 18 luni, rezultă că acest bun nu-l mai este necesar. Așa fiind atît timp cît bunul proprietate socialistă de stat rămîne în cadrul acestei forme de proprietate, acțiunea în revendicare a obiectelor dreptului de administrare directă este prescriptibilă, iar imprescriptibilitatea operează numai atunci cînd pierderea dreptului de administrare ar afecta însăși dreptul de proprietate socialistă de stat asupra bunului, adică atunci cînd bunul dat în administrare directă a unei unități socialiste de stat ar fi deținut de o organizație cooperatistă, obștească sau de o persoană fizică. Este de remarcat că acțiunea în revendicare a bunurilor proprietate socialistă de stat este imprescriptibilă atîtă timp cît bunul există în natură. Se naște întrebarea firească care este calea de urmat în cazul cînd ambalajele aflate în administrare directă a unităților socialiste, deci în cadrul larg al proprietății de stat, dispar sau sînt distruse, situații frecvent întîlnite în realitatea economică? În această situație acțiunea în revendicare se stinge, deoarece bunul respectiv ambalajele nu mai există în natură fiind distruse sau dispărute, născîndu-se însă o nouă acțiune care are ca obiect drept de creanță — contravaloarea ambalajelor. Această din urmă acțiune se naște în momentul cînd se stinge acțiunea în revendicare avînd o cauză juridică deosebită de aceea a acțiunii în revendicare, momentul începător al curgerii termenului de prescripție pentru acțiunea în dezdăunare, supusă prescripției prevăzute de art. 3 din Decretul nr. 167/1958, îl con-

stitue momentul cînd cel îndreptățit să reclame a cunoscut că bunul aflat în proprietate, respectiv administrarea directă a sa nu mai există în natură. Prin acțiunea în daune se tinde spre obținerea contravalorii ambalajelor distruse sau dispărute, existînd totodată calea restituirii prin echivalent. Practica arbitrală a reținut în acest sens prin Decizia P.A.S. nr. 49 din 28 ianuarie 1981 că potrivit art. 3 din Decretul nr. 167/1958 termenul de prescripție în raporturile dintre organizațiile socialiste este de 18 luni. Acest termen de prescripție se aplică și în cazul acțiunii formulate de o unitate de stat împotriva unei organizații cooperatiste pentru plata contravalorii unor ambalaje nerestituite care nu mai există în natură. În acest caz nu s-ar putea reține că pretențiile reclamantului sînt imprescriptibile întrucît ambalajele nemiexistînd în natură s-a născut dreptul la acțiune, avînd un obiect patrimonial respectiv valoarea ambalajelor care se prescrie în termenul susmenționat.

De asemenea Decizia P.A.S. nr. 969 din 30 aprilie 1964 și Decizia P.A.S. nr. 1727 din 31 iulie 1981 argumentează cele mai sus arătate de noi. Sînt supuse deci termenelor generale de prescripție, în cazul unităților socialiste termenul de 18 luni, orice fel de pretenții bănești ale organizațiilor socialiste între ele altele decît penalități sau amenzi. Așa fiind este de arătat că pretenția unei unități socialiste de stat pentru restituirea unor bunuri nu se poate baza pe dreptul de proprietate asupra acestora, ci pe dreptul de administrare directă asupra prescripției. Este de altfel ceea ce a reținut P.A.S. prin Decizia nr. 900/1960, iar mai apoi prin Decizia nr. 297 din 4 februarie 1963. S-a statuat că în raporturile dintre organizațiile socialiste cu privire la bunuri ce fac obiectul proprietății socialiste, nimeni nu poate deveni titularul dreptului de administrare directă prin efectul unei posesiuni de fapt.

3. Acțiunea prin care se pretinde plata penalităților pentru restituirea cu întîrziere sau nerestituirea în termen a ambalajelor urmează un regim juridic deosebit față de acțiunea mai sus arătată, în sensul că acestei acțiuni îi sînt aplicabile prevederile art. 47 din Legea nr. 71/1969 combinate cu prevederile art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958. Penalitățile se pot pretinde cu legitim temei și independent de faptul dacă creditorul-reclamant a încercat sau nu un prejudiciu. Deci dacă o unitate socialistă, de regulă beneficiarul produselor, nu-și respectă obligația asumată de a restitui în termen ambalajele primite, se naște în patrimoniul furnizorului dreptul la acțiune pentru a sancționa comportamentul culpabil al beneficiarului. Pretențiile la penalități pentru nerestituirea în termen a ambalajelor pot fi valorificate în cadrul termenului de prescripție de 6 luni, termen care curge în raport cu fiecare zi de întîrziere, calculat de la data cînd ambalajele trebuiau restituite, adică de la scadența termenului de restituire astfel că pentru fiecare zi de întîrziere se naște un drept distinct la penalități. Prin termen de restituire urmînd a se înțelege intervalul cuprins între momentul preluării produselor ambalate de către beneficiarul destinatar și momentul restituirii ambalajelor către furnizorul producător, fiind un termen prestabilit de către legiuitor.

Urmează a se stabili apoi data de la care începe să curgă dreptul la aceste penalități de întîrziere adică în fond data de la care începe să curgă termenul de 6 luni? Decretul nr. 167/1958 și art. 1866 cod civil, au consacrat principiul că termenele de prescripție curg de la data nașterii dreptului la acțiune sau a dreptului de a cere executarea silită, știut fiind totodată că în materie de penalități regula generală este că unitatea socialistă creditoare trebuie să introducă acțiunea cel mai tîrziu pînă în ultima zi a termenului de prescripție.

Practica unor organe arbitrale este însă, contrară celor de mai sus. Astfel, prin hotărîrea nr. 1891 din 29 septembrie 1981, Arbitrajul de Stat Interjudețean Oradea a admis acțiunea reclamantului prin care s-au pretins penalități de întîrziere în restituirea ambalajelor, reținîndu-se că livrarea produselor ambalate a avut loc la 8 mai 1979, iar

acțiunea prin care s-au pretins și admis penalitățile din discuție a fost introdusă la 22 iulie 1981. Se mai reține totodată prin hotărârea de mai sus că ambalajele fiind mijloace fixe și circulând în sistem de restituire rămân în administrarea directă a reclamantei și că... „dreptul de a solicita restituirea unor mijloace fixe și dreptul de a solicita penalități în legătură cu astfel de mijloace fixe este imprescriptibil“... perioada de calcul a penalităților fiind de 6 luni anterioară intentării acțiunii.

O atare soluție apare ca fiind susceptibilă de rezerve. Astfel incontestabil cu privire la acțiunea pentru plata penalităților de întârziere în restituirea ambalajelor se aplică prevederea art. 4 lit. b din Decretul nr. 167/1958. Termenul de prescripție prevăzut de acest articol este un termen special aplicabil în raporturile dintre organizațiile socialiste, iar textul ce reglementează acest termen scurt îl considerăm a fi de strictă interpretare. Această dispoziție legală imperativă urmează a fi coroborată cu prevederea art. 47 alin. 1 pct. c partea finală din Legea nr. 71/1969 prin care se stabilește modul de calcul al penalităților din speță, adică procentele aplicabile, progresia în aplicarea coeficienților, etc. În acest mod, considerăm noi, că poate fi determinată întinderea dreptului de a solicita penalități al reclamantei. Ținând cont însă de prevederea art. 7 din Decretul referitor la prescripția extinctivă, potrivit căruia termenul de prescripție începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune urmează a se stabili care este momentul nașterii acestui drept cu privire la ambalaje. Pentru a se determina acest moment urmează a se face referire la Normativul aprobat prin Ordinul M.A.T.M.C.G.F.F. nr. 96/1981 care prin art. 11 alin. 2 statornicește că termenele de restituire a ambalajelor... „curg începând cu data de 16 a lunii, pentru ambalajele primite cu marfă în prima jumătate a lunii și începând cu data de 1 a lunii următoare pentru ambalajele primite în a doua jumătate a lunii“..., iar întinderea acestor termene de restituire este stabilită expres și fără posibilitate de ocolire pentru fiecare categorie de ambalaje prin anexa nr. 2 a Normativului. Așa fiind, considerăm că dreptul la acțiune pentru plata penalităților de întârziere în restituirea ambalajelor se naște la expirarea termenului de restituire stabilit expres și maximal de anexa nr. 2 a Normativului, și se prescrie prin scurgerea termenului de 6 luni de la data la care s-a născut, fiind totodată de reținut că termenul de restituire al ambalajelor se calculează o singură dată în raport cu furnizarea produselor. Deci organul arbitral înregistrând acțiunea reclamantei la 22 iulie 1981, livrarea produselor ambalate având loc la 8 mai 1979 rezultă că dreptul la acțiune pentru penalități s-a născut la 15 iulie 1979, în speță ambalajele, mijloacele fixe, fiind boxpaletle tip EURO pentru care termenul maxim de restituire este de 60 zile de la data primirii, și s-a prescripționat prin scurgerea, în primul rând a termenului general de 18 luni, adică la data înregistrării acțiunii pentru plata penalităților de întârziere în restituirea ambalajelor era stins prin efectul prescripției, dreptul de a cere restituirea lor în natură. Urma apoi să se stabilească și rețină că unitățile litigante sînt organizații socialiste de stat și că deci ambalajele — mijloace fixe erau în administrarea directă a furnizorului-reclamant neimplicînd în circulația lor schimbarea dreptului de proprietate socialistă de stat.

În considerarea acestora prin Decizia P.A.S. nr. 2765 din 30 decembrie 1981 (nepublicată) s-a reținut că acțiunea unităților socialiste de stat prin care se valorifică dreptul de administrare directă asupra unui bun imobiliar al unei organizații socialiste de stat este supusă prescripției de 18 luni prevăzută de art. 3 din Decretul nr. 167/1958 și că atunci cînd s-a împlinit termenul de prescripție a dreptului la acțiune pentru restituirea în natură a ambalajelor nu se mai pot obține penalitățile corespunzătoare. Rezultă deci că în sensul Deciziei P.A.S. de mai sus, dreptul de a pretinde penalitățile din discuție este stins legat de dreptul de a revendica aceste bunuri, ultima acțiune fiind determinată din punct de

vedere al prescripției extinctive. Evident prin împlinirea prescripției extinctive se stinge dreptul material la acțiune, dar nu se stinge și dreptul procesual la acțiune. Aceasta înseamnă că prin prescripție se stinge dreptul însuși în fond și nu dreptul procedural de a introduce acțiunea. Așa fiind creditorul care a pierdut dreptul material prin prescripție are posibilitatea procedurală să introducă totuși acțiunea cerînd însă concomitent repunerea în termen sau invocînd o cauză de suspendare sau de intrerupere a prescripției care, dacă se probează a fi reală, îi conferă posibilitatea să-și valorifice însuși fondul dreptului său.

Cu alte cuvinte în cazul cînd Arbitrajul de Stat primind o acțiune o restituie creditorului-reclamant ca fiind presorîsă, aceasta continuă să aibă dreptul procedural de a reintroduce acțiunea și de a invoca o cauză de intrerupere, suspendare a prescripției sau chiar un motiv temeinic de repunere în termen.

Continuînd se naște întrebarea dacă un beneficiar care nu a restituit ambalajele fiind sancționat prin acționarea și plata penalităților de întârziere pentru nerestituirea ambalajelor în termen mai poate fi acționat și obligat în cadrul termenului de prescripție, încă o dată, în măsura în care nu a restituit ambalajele, la plata de penalități? Considerăm că răspunsul trebuie a fi afirmativ ținînd cont de importanța deosebită a ambalajelor în circuitul economic, de funcțiile penalităților, cit și de faptul că acest fel de penalități pot fi solicitate cu just teamei, pînă la împlinirea termenului de 18 luni pentru restituirea lor în natură, or, dreptul de a pretinde penalități este supus termenului de 6 luni.

4. Potrivit art. 12 alin. 1 din Normativul aprobat prin Ordinul M.A.T.M.C.G.F.F. nr. 96/1981 la restituirea ambalajelor urmează drumul mărfii. Ca atare în cazul livrărilor efectuate în relația de „tranzit“, atît organizat cît și achitat, ambalajele vor circula între beneficiarul efectiv consumator și furnizorul producător, răspunderea pentru întârzierea în restituirea ambalajelor, cit și pentru nerestituirea, angajînduse direct între aceste părți, evident condiționat de perfectarea relației de tranzit de către veriga intermediară. Aceasta determină eliminarea unor manipulari intermediare, o mai economică și eficientă circulație a ambalajelor.

În raporturile dintre unitățile socialiste, stingerea obligației de restituire în natură a ambalajelor nu se poate face prin compensare cu alte categorii de ambalaje decît cele datorate, totodată restituirea altor categorii de ambalaje, adică sortimentate diferite în plus față de cele inițial livrate, nu exonerează pe beneficiarul-pîrît de restituirea în cantitatea livrată a ambalajelor efectiv primite, deoarece și în cazul restituirii-nerestituirii ambalajelor compensarea sortimentelor este inadmisibilă. În acest sens este și Decizia P.A.S. nr. 393 din 29 februarie 1979 unde se arată că ambalajele fiind cuprinse în patrimoniul furnizorului care a livrat marfă ambalată beneficiarul este obligat a nu schimba tipurile de ambalaje la restituire, deci în fond inadmisibilitatea compensării tipurilor diferite de ambalaje asigurîndu-se astfel principiul gospodăriei economicoase a disciplinei contractuale ca și o disciplină financiară fermă. O atare soluție este de natură să preîntîmpine operațiile de compensare a tipurilor de ambalaje la restituire, pentru a nu se aduce pe această cale, prejudicii patrimoniului organizațiilor socialiste furnizoare de mărfuri.

În cazul livrărilor necontractuale, fiind în fața unei grave încălcări a disciplinei de plan și contractuale, beneficiarul considerăm că are numai obligația de a plăti prețul produselor și de a restitui ambalajele. În măsura în care nu respectă această din urmă obligație, conduita sa culpabilă nu poate fi sancționată prin plata penalităților pentru restituirea cu întârziere a ambalajelor lipsind contractul economic care potrivit sistemului Legii contractelor economice dă dreptul de a pretinde și încasa penalitățile datorate. În acest caz furnizorul care, evident, prin efectuarea unor asemenea livrări este în culpă

poate să ceară în cadrul termenului de prescripție prevăzut de art. 3 din Decretul nr. 167/1958 numai plata, contravaloarea ambalajelor și eventual, în măsura în care ar dovedi-o daunele încercate prin nerestituirea ambalajelor, deși pe de altă parte din Normativul aprobat prin Ordinul M.A.T.M.C.G.F.F nr. 96/1981 s-a instituit o obligație de a restitui ambalajele independent de existența unui contract economic încheiat.

De asemenea în cazul produselor livrate anticipat care nu au fost acceptate și folosite de beneficiar pînă la scadența termenului de livrare prevăzut în contractul economic încheiat, obligația de restituire a ambalajelor nu se naște decît de la acel termen, intervalul cuprins între data livrării anticipate și termenul de livrare contractual neputînd fi sancționat prin plata penalităților de întîrziere în restituirea ambalajelor.

În relațiile de primire și restituire a ambalajelor părțile au drepturi și obligații corelative. Astfel, beneficiarul are obligația de a restitui ambalajele căreia îi corespunde obligația furnizorului de a primi aceste ambalaje în măsura în care refuzînd nejustificat să le primească nu-și îndeplinește această obligație fiind în culpă ce poate fi sancționată prin plata de penalități. Aceasta deoarece ceea ce se urmărește în privința ambalajelor este asigurarea redării lor neîntîrziate în circuitul economic prin îndeplinirea obligațiilor ce revin corelativ fiecăreia dintre părți, adică una de a restitui ambalajele în termenele legale sau convenționale, iar cealaltă de a le primi.

Mihai VIOREL
Juristconsult — Oradea

Contabilitate — financiar

Despre imputarea penalităților

Potrivit prevederilor cu caracter de principiu cuprinse în art. 102 alin.1 din Codul muncii, persoanele încadrate în muncă răspund pentru pagubele aduse avutului obștesc din vina și în legătură cu munca lor. Penalitățile plătite de unele unități socialiste pentru activitatea lor defectuoasă reprezintă prejudiciul aduse patrimoniului acestora. Instanța noastră supremă a considerat în mod permanent că penalitățile și amenziile civile aplicate unităților socialiste și plătite altor unități socialiste constituie pagube pentru patrimoniul organizațiilor plătitoare. Literatură juridică de specialitate a fost constantă, în acest sens, considerîndu-se încă de la intrarea în vigoare a Decretului nr. 199/1949 că principiul unicității patrimoniului socialist nu-și găsește aplicare în materia de față. Legile nr. 11/1971 și nr. 5/1978 precum și Legea nr. 9/1972, adîncind autonomia și independența patrimonială a unităților socialiste de stat a adus un argument în plus în sprijinul practicii judiciare și literaturii juridice. Dispozițiile art. 1 alin. 1 din Decretul nr. 390/1979, potrivit cărora amenziile și penalitățile care nu se datoresc vinovăției unei persoane, rămase neacoperite din cele încasate de unitatea economică, în măsura în care acestea nu au altă destinație stabilită prin lege, se suportă de fiecare unitate economică din beneficiile proprii realizate, a constituit temeiul legal cu incidență specială în materia de față. Conform celor cuprinse în dispoziția legală citată, penalitățile și amenziile plătite de unitățile economice se impută celor vinovați și numai în măsura în care nu se reține culpa unei persoane, ele afectează beneficiile unităților respective.

În stabilirea vinovăției se au în vedere atribuțiile de serviciu ale tuturor persoanelor considerate vinovate de plata respectivelor penalități, deoarece — așa cum prevede art. 102 alin. 1 Codul muncii — răspunderea materială este atrasă numai în cazul în care paguba pricinuită este în legătură cu munca acestora. Datorită faptului că majoritatea penalităților plătite de unitățile economice au cauze directe și nemijlocite în activitatea deficientă (sau inactivitatea) anumitor persoane prin nerespectarea sau neîndeplinirea atribuțiilor lor de serviciu, stabilirea răspunderii materiale nu prezintă dificultăți sau impedimente. Sînt însă și situații cînd penalitățile se datorează pentru întîrzierea sau neexecutarea obligațiilor contractuale sau legale care, la rîndul lor, sînt generate de un complex de cauze. Cu titlu de exemplu: nelivrarea unor produse la termen din cauza lipsei de materie primă corespunzătoare și a defectării unor utilaje precum și lipsei mijloacelor de transport; lipsa fondurilor pentru achitarea obligațiilor contractuale sau a plății retribuției personalului ori efectuării vărsămintelor în termen către bugetul de stat, generate de întîrzierea încasării unor facturi din cauza livrării unor produse necorespunzătoare și a întîrzierii remedierii acestora reprezintă situații cînd trebuie reținută acțiunea convergentă a unui complex de factori, și nu numai a unor cauze imediate. În primul caz dat ca exemplu, nu se poate emite decizie de imputare împotriva persoanelor din compartimentul de desfacere, ci contra celor ce nu au luat măsuri de aprovizionare cu materii prime, a celor ce au defectat sau nu au reparat în termen utilajele precum și împotriva persoanelor care nu au asigurat mijloacele de transport. În a doua situație ipotetică dată drept exemplu, nu va putea fi angrenată răspunderea materială a contabilului șef, pentru neasigurarea lichidărilor bănești la termenele de plată a diferitelor obligații, ci împotriva persoanelor din compartimentul producției și din colectivul de control tehnic al calității pentru livrarea unor produse necorespunzătoare calitativ și pentru întîrzierea remedierilor, fapte care au generat lipsa de disponibil. În situațiile de mai sus, răspunderea materială se stabilește în condițiile art. 105 alin. 1 Codul muncii, ținîndu-se seama de măsura în care a contribuit fiecare persoană la provocarea prejudiciului.

Dr. C. JORNESCU

Decontarea lucrărilor de cercetare științifică

Decontarea lucrărilor de cercetare științifică (inclusiv a lucrărilor de inginerie tehnologică) se face cu respectarea prevederilor pct. 88 din Normele metodologice nr. 2/1980 elaborate de bănci (B.N.R.S.R., B.A.I.A., B.R.C.E. și B.I.) și a altor reglementări, generale sau speciale, ce vor fi amintite în textul ce urmează.

În conformitate cu prevederile art. 6 din H.C.M. nr. 77/1970, decontarea lucrărilor executate de unitățile de cercetare științifică se face conform valorii stabilite în contract.

Valoarea contractului de cercetare se determină pe bază de deviz, înocmit de acord cu beneficiarul, în condițiile art. 111 din Legea nr. 19/1971 (republicată în 1977).

La întocmirea devizului se va respecta metodologia generală prevăzută de Legea nr. 19/1971 precum și metodologia specifică ramurii din care face parte unitatea de cercetare științifică, executantă, cu precizarea că, în conformitate cu prevederile art. 6 alin. 2 din H.C.M. nr. 77/1970, unitățile (cu excepția instituțiilor de învățământ superior) vor cuprinde în deviz și o cotă de beneficiu de 10%.

Decontarea parțială, pe faze de execuție, se face la termenele și pe baza documentației de decontare stabilite în contract, la pct. 5 (conform contractului-tip, anexa nr. 1 la H.C.M. nr. 77/1970).

Decontarea definitivă se face, conform prevederilor din contractul tip (pct. 5), în condițiile stipulate în una din următoarele două variante care trebuie înscrise în contract:

a) După obținerea primelor date asupra valorificării rezultatelor cercetării, dar nu mai târziu de 3 luni de la predarea acestora către beneficiar — în cazurile în care, prin natura lor, aceste rezultate pot fi valorificate imediat.

b) După începerea lucrărilor necesare în vederea valorificării, dar nu mai târziu de 3 luni de la predarea rezultatelor cercetării către beneficiar — în cazurile în care valorificarea acestora necesită în prealabil lucrări pregătitoare (executarea de investiții etc.).

Rezultă deci că în oricare din cele două variante, în ce privește decontarea, termenul nu poate depăși trei luni de la predarea rezultatelor cercetării către beneficiar, fapt care se consemnează în procesul-verbal de recepție a lucrării semnat de reprezentanții imputerniciți ai părților sau de comisia formată din reprezentanții părților și de alți specialiști, după cum este prevăzut în contract, conform pct. 2 alin. 4 din contractul-tip (anexa nr. 1 la H.C.M. nr. 77/1970).

Decontarea definitivă a lucrărilor de cercetare științifică se face de bancă în baza dispozițiilor de încasare cu factură întocmită de beneficiar, la care se vor anexa:

a) Procesul-verbal de recepție, în legătură cu care organele bancare verifică: dacă acesta a fost întocmit potrivit reglementărilor în vigoare; dacă a fost semnat de ambele părți — respectiv de toți membrii comisiei de recepție; dacă în cuprinsul lui s-a menționat modul cum s-au realizat indicatorii de eficiență prevăzuți în contract și în fișa tehnic-economică anexată la contract; dacă în referatul de încheiere a lucrării s-au dat indicații concrete pentru partea ce urmează să se aplice în producție.

b) Comunicarea beneficiarului cu privire la rezultatele obținute din valorificarea cercetării, în cazul în care aceasta se face imediat, sau comunicarea privind începerea lucrărilor necesare în vederea valorificării, în cazul în care aceasta necesită lucrări pregătitoare. În legătură cu „comunicarea” beneficiarului, organele băncii verifică: dacă din aceasta reiese că s-au obținut rezultate în producție potrivit prevederilor din procesul-verbal de recepție, respectiv dacă s-au asigurat măsuri pentru începerea lucrărilor necesare în vederea valorificării rezultatelor cercetării.

În cazul când din procesul-verbal de recepție rezultă că nu s-au definitivat toate lucrările și sînt necesare modificări sau completări, nu s-au îndeplinit toate prevederile din contract, se cer sume mai mari decît cele convenite sau formele de recepție nu îndeplinesc toate condițiile, documentația se restituie unității de cercetare menționîndu-se motivul restituirii.

Pentru neexecutarea obligațiilor stabilite prin contract, H.C.M. nr. 77/1970 (art. 14) prevede că partea în culpă va plăti celeilalte părți următoarele penalități:

— 0,5% din valoarea contractului, pentru fiecare zi de întîrziere în executarea lucrării, fără a se putea depăși 5% din aceeași valoare;

— 0,5% din suma datorată de beneficiar și neplătită la termen, pentru fiecare zi de întîrziere, fără ca penalitatea să depășească 5% din suma datorată executantului.

Penalitățile se impută persoanelor vinovate (art. 14, alin. 2).

Plata penalităților nu scutește partea în culpă de plata despăgubirilor, în măsura în care penalitățile nu acoperă paguba efectiv cauzată. (art. 14, alin. 3).

Nicolae TRIFAN

Raporturi de muncă

Obligația gestionarului de a solicita luarea de măsuri pentru asigurarea unor condiții corespunzătoare de gestionare

Potrivit prevederilor art. 8 din H.C.M. nr. 2230/1969, gestionarul este obligat ca la luarea în primire a gestiunii precum și ulterior în timpul gestionării bunurilor să ceară în scris conducătorului organizației socialiste să ia măsuri de dotare, de pază și orice alte măsuri necesare pentru păstrarea corespunzătoare și pentru efectuarea în bune condiții a operațiilor de primire și de eliberare a bunurilor.

În legislație nu există și nici nu pot exista norme care să definească noțiunea de condiții corespunzătoare sau necorespunzătoare. Multitudinea de forme de gestionare a bunurilor și condițiile concrete nelimitate ca număr și varietate în care se păstrează și se manipulează valorile materiale, impun ca determinarea și analizarea condițiilor necorespunzătoare să se facă de la caz la caz. În cadrul eventualelor litigii de muncă, organele de jurisdicție, în exercitarea rolului lor activ, au dreptul dar și îndatorirea de a stabili dacă în gestionarea bunurilor (la primire, depozitare și conservare) au existat sau nu condiții corespunzătoare.

Din textul citat mai sus rezultă că sînt două momente cînd gestionarul are dreptul și obligația de a face această sesizare și anume: la luarea în primire a gestiunii și respectiv în timpul gestionării. Dacă nu face sesizarea la preluarea gestiunii, socotim că gestionarul a acceptat implicit și condițiile existente. Dacă aceste condiții nu suferă nici o modificare pe parcursul gestionării bunurilor, o sesizare ulterioară către conducere cu privire la condițiile inițiale necorespunzătoare socotim că nu poate înlătura răspunderea gestionarului. Cînd însă în cursul gestionării apar elemente noi care determină modificarea condițiilor inițiale ale gestiunii, sesizarea, gestionarului apare ca necesară și eficientă în plan juridic, putîndu-l exonera de răspundere, dacă el însuși nu este vinovat de deteriorarea sau lipsa bunurilor.

Legea prevede necesitatea formei scrise, instanțele judecătorești aplicând în mod riguros această prevedere; Legea nu pretinde însă un anume conținut, ceea ce ar fi și peste puțina a se prevedea la nivel de normă legală. Așa dar fie o simplă sesizare scrisă, fie solicitarea adoptării sau luării unor măsuri tehnice, administrative sau organizatorice anume specificate, produce efecte legale.

În planul răspunderii materiale prevederile arătate mai sus produc următoarele efecte, în raport de interferența sarcinilor de serviciu ale gestionarului cu cele ale persoanelor ce au în atribuțiile lor asigurarea păstrării bunurilor.

În cazul în care gestionarul nu a anunțat în scris (sau a comunicat numai verbal) existența unor condiții de gestionare necorespunzătoare pe care le-a constatat și care în mod normal nu au putut fi cunoscute și de alte persoane care au în atribuțiile lor de serviciu luarea de măsuri necesare pentru păstrarea bunurilor în condiții corespunzătoare, răspunderea sa este integrală, celelalte persoane cu funcții negestionare fiind exonerate de răspundere.

În situația când gestionarul, în îndeplinirea sarcinilor sale de serviciu, are posibilitatea de a lua el singur măsuri pentru crearea unor condiții corespunzătoare de gestionare și totuși nu le ia, mulțumindu-se a sesiza conducerea unității, răspunderea sa materială va fi atrasă în baza art. 102 din Codul muncii, deoarece omisiune (inactivitate) sa, a fost cauza păgubirii avutului obștesc. Deoarece evitarea pagubei era posibilă prin diligența sa, gestionarul va răspunde în comun cu persoana având funcție negestionară, dar cu atribuții pe linia păstrării bunurilor în condiții corespunzătoare (în acest sens Trib. Suprem, dec. civ. nr. 831/1979).

Când luarea de măsuri corespunzătoare depășește posibilitățile gestionarului iar acesta a sesizat în scris conducerea unității, el este exonerat de răspundere, paguba urmând a fi recuperată integral de la persoana negestionară, care are în atribuțiile sale asigurarea unor condiții corespunzătoare de gestionare, dar nu le-a luat.

Dr. J. COSTIN

Agenda consiliilor populare

Darea de dată certă înscrisurilor

În sfera competențelor de îndeplinire a anumitor acte notariale de către birourile executive ale consiliilor populare ale orașelor și comunelor în care nu funcționează notariate de stat este cuprinsă și darea de dată certă înscrisurilor pe care acestea, potrivit legii, le pot autentifica. (Vezi art. 4 din Decretul nr. 377/1960 și art. 41 din Instrucțiunile nr. 6/J/1961).

Înscrisurile pentru care se cer dată certă, pentru a fi opozabile terților, sînt, în principiu, numai înscrisurile sub semnătura privată propriu-zise, adică acele care fac, prin ele însele, o dovadă completă. Dar ce este data certă? Dicționarul de drept civil o prezintă ca fiind o dată caracteristică începînd de la care existența unui înscris sub semnătură privată (indiferent dacă a fost sau nu datat de

părți), nu mai poate fi contestat de către terți, fiind considerată a constitui, pentru aceștia, adevărata dată a actului respectiv (Mircea Costin, Mircea Mureșan, Victor Urșu, Ed. științifică și enciclopedică, Buc. 1980, p. 171).

Mijloacele de dobîndire a datei certe de către înscrisul sub semnătură privată, sînt în număr de cinci (dintre care patru prevăzute de art. 1182 Cod. civ. și unul de art. 4 din Decretul nr. 377/1960), după cum urmează:

1. prin înfățișarea înscrisului sub semnătură privată la o instituție de stat (organ al puterii sau administrației de stat, judecătoria etc.); data certă a înscrisului va fi, în acest caz, aceea la care s-ar dovedi că înscrisul a fost prezentat la o asemenea instituție;

2. prin înregistrarea înscrisului într-un registru public (anume destinat); dată certă, este, în acest caz, data înscrierii în registru;

3. prin trecerea conținutului înscrisului în acte întocmite de funcționari, precum: proces-verbal, act autentic, hotărîre judecătorească, dată certă a înscrisului va fi ziua, dovedită, a menționării înscrisului în actul sau documentul în care a fost menționat;

4. prin decesul oricăreia din persoanele care au semnat înscrisul; dată certă va fi ziua decesului sau a primului dintre acestea dacă au fost mai multe;

5. prin darea de dată certă de către notariatul de stat (D. nr. 377/1960, art. 4) competența de îndeplinire a acestui act de către consiliile populare fiind dată de Instrucțiunile nr. 6/J/1961. Astfel, potrivit pct. 41 din menționatele instrucțiuni, înscrisul căreia urmează să i se dea dată certă se întocmește în numărul de exemplare originale cerut de parte, fără să fie necesar a se opri în arhiva primăriei vreun exemplar de pe înscris. Exemplarele vor fi însoțite de o cerere scrisă, prin care se solicită a se da dată certă înscrisului. Cuprinsul rezoluției și al încheierii de dată certă este prevăzut de pct. 43 și 44 din instrucțiunile menționate și se referă în principal la existența datei, precizată prin an, lună și zi; starea în care se află înscrisul, cu sau fără corecturi, ștersături, adăugiri etc. Și în cazul operațiunii notariale privind darea de dată certă înscrisurilor, dacă îndeplinirea actului se face în afara sediului consiliului popular, în rezoluție se va arăta locul unde s-a îndeplinit actul și motivul deplasării. Încheierea de dată certă se scrie pe fiecare din exemplarele înscrisului imediat după textul acesteia. De reținut că nu se poate da dată certă înscrisurilor care constată un fapt juridic pentru care nu s-au plătit taxele de timbru datorate sau pentru care legea cere formă autentică. Referitor la acest din urmă aspect subliniem faptul că actele notariale îndeplinite de consiliile populare sînt supuse taxei timbrului în aceleași condiții ca actele corespunzătoare îndeplinite de notariatele de stat. Astfel pentru dată certă, taxa se datorează pentru fiecare exemplar de act eliberat păților și care poartă viza datei certe. Nu se percepe taxă pentru data certă care apare implicit în cadrul unor alte operațiuni notariale, pentru care s-au încasat taxe de timbru. Cuantumul taxei de timbru este de 5 lei pentru fiecare document căruia notarul îi dă dată certă, în conformitate cu prevederile pct. 17 din H.C.M. nr. 911/1955 privind stabilirea listei actelor și faptelor supuse taxelor de timbru.

Vasile ILIE

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE

UZINA DE CONSTRUCȚII ȘI
REPARAȚII UTILAJE ȘI PIESE
DE SCHIMB VATRA DORNEI

- Reductor 1 BH 1:0 buc. 3
- idem 7 BH 22,5 buc. 1
- idem 8 BH 35,5 buc. 1
- idem 8 BH 28 buc. 8
- idem BH 385 250:0 buc. 30
- idem 2 IA 16 H03 FM buc. 2
- idem 3 NA 50 FM buc. 1
- idem 2 LA 14 buc. 1
- idem 3 LA 56 buc. 1
- idem 1 M 80 25:6 buc. 1
- idem 2 H 295 40:1 buc. 2
- idem 3 H 485 160:1 buc. 2
- idem 1 M 63 1 M 1 40:3 buc. 3
- idem 2 H 225 16:1 buc. 3
- idem 3 H 485 100:3 buc. 1
- idem 3 LA 71 H01 buc. 5
- idem 3 NA 71 FM buc. 3
- idem 3 CH 100 31,5:0 buc. 2
- idem 2 IA 20 FM buc. 2
- idem 2 IA 8 H03 FM buc. 1
- idem 2 IA 16 H01 FM buc. 2
- idem 30 A 50 FM buc. 1
- idem 3 CH N 200 25:1 buc. 1
- idem C 12 R stg. buc. 1
- idem 2 RA 20 buc. 1

MOTOREDUCTOARE

- Motored. 2 PA 20 11×1500 H01 buc. 2
- idem 2 LA 16 2,2×1000 buc. 10
- 2 LA 16 3×1000 H01 buc. 14
- 2 OA 20 3×1000 buc. 1
- 2 OA 3 NA 1,5×1000 H01 buc. 1
- 2 OA 3 LA 71 1,5×1500 H01 buc. 2

GRUPUL INTREPRINDERILOR
DE GOSPODĂRIE COMUNALĂ
Buourești, Str. Cavafii Vechi nr. 15,
Telefon 14 76 00

- Cîrlige eulor buc. 17
- Bucșe grafit buc. 2
- Cuie 25×50 buc. 159
- Clorură de amoniu kg. 50
- Canale 1 1/2" buc. 15
- idem gaz 2 1/2" buc. 6
- Inele siguranță buc. 12
- Fitil lampă ml. 5

- Lanțuri antiderapante kg. 180
- Ocheși prelată buc. 940
- Mături mici buc. 89
- Minerale din lemn buc. 172
- idem pilă buc. 253
- Mașini lampă buc. 80
- Mufe 1" buc. 25
- Niple 2 1/2" buc. 20
- Nituri cupru 5×24 kg. 19
- idem aluminiu 6×24 kg. 3,5
- idem oțel kg. 226
- Pinză panglică 15×0,6 ml. 150
- Pile circulare buc. 78
- Pietre polizor 500×50×50 buc. 2
- Perli circulare 0—250 buc. 26
- Reducții 1—318 buc. 10
- Rame WC buc. 7
- Sifon piscină buc. 12
- Șurub 24×200 buc. 50
- Sirmă oțel arc Ø 2 mm kg. 206
- Splituri 4×56 kg. 20
- idem 5×25 kg. 10
- Șurub M36×180 buc. 48
- idem 42×180 buc. 520
- idem 24×100 buc. 1190
- Tub fontă 100×1500 buc. 3
- Teu redus 1 1/2—1/2 buc. 8
- idem 3/8 buc. 8
- idem 2" buc. 10
- idem 3/4—3/8 buc. 38
- idem 1 1/4—1/2" buc. 125
- Țeavă cupru Ø 8 kg. 55,6
- Ventil 4" buc. 14
- Cablu oțel Ø 12 buc. 1
- Coturi 100×70 buc. 11
- Capac SD. 1 buc. 2
- Electrozi tăiat beton 1/4 buc. 14
- Fintini ertezene buc. 1
- Oțel arc 90×8 kg. 330

- idem 100×10 kg. 290
- idem rotund Ø 50 kg. 2000
- idem Ø 80 kg. 720
- idem Ø 120 kg. 280
- idem Ø 8 kg. 390
- idem Ø 27 kg. 32
- idem Ø 30 kg. 58
- idem Ø 32 kg. 92
- idem Ø 36 kg. 84
- idem INP 200 kg. 1146
- idem rapid 10×10 kg. 7
- idem 16×16 kg. 39
- idem pătrat 10×10 kg. 8
- idem inox Ø 70 kg. 70
- Plăci HDS 1 mm mp. 11,6
- Piese curățire Ø 50 buc. 18
- Ramificații 50×50 buc. 14
- idem 100×70×45 buc. 4
- Silicat de sodiu kg. 2677
- Tablă neagră 3,5 mm kg. 1000
- idem 20 mm kg. 2000
- idem 28 mm kg. 2000
- idem 60 mm kg. 608
- Tub fontă 100×1500 kg. 12
- Robinet fontă Ø 125 buc. 49
- idem plată Ø 350 buc. 2
- Robinet ventil Ø 50 buc. 5
- idem Ø 65 buc. 2
- idem Ø 80 buc. 1
- idem Ø 125 buc. 3
- idem Ø 150 buc. 28
- idem oțel Ø 100 buc. 11
- idem Ø 200 buc. 3
- Robinet cu clapă Ø 80 buc. 10
- idem Ø 50 buc. 30
- idem cu 3 căi Ø 20 buc. 30
- idem Ø 40 buc. 11
- idem Ø 50 buc. 19
- Nitro roșu kg. 57

FABRICA DE ANVELOPE LUDUȘ

str. 1 MAI nr. 34 jud. Mureș

Produce și livrează :

● benzi transportoare din cauciuc grupa 401—800 mm, conform STAS nr. 2077/1/71

● garnituri presate din cauciuc cu și fără inserție textilă, ponderea filad inele pentru tuburi azbociment, manșoane de legătură 55—60—70, inele pentru tuburi oxigen

● deșeuri din cauciuc vulcanizate provenite din debavurarea garniturilor, deșeuri provenite din deșaparea anvelopelor auto

● inele cauciuc diferite dimensiuni utilizate ca înlocuitor de sfoară la ambalaj, legat borcane, etc.